

**ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT**

**A hibás teljesítés szabályozásának problémái a  
joggyakorlat tükrében**

**Jelige:** Non progredi est regredi

**2013**

# Tartalomjegyzék

|                                                                                                                             |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. BEVEZETŐ GONDOLATOK .....</b>                                                                                         | <b>3</b>  |
| <b>2. ÁLTALÁNOS GONDOALATOK A HIBÁS TELJESÍTÉSRŐL .....</b>                                                                 | <b>6</b>  |
| <b>3. AZ IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉSI HATÁRIDŐK KÖRÉBEN FELMERÜLŐ JOGÉRTELMEZÉSI<br/>PROBLÉMÁK .....</b>                              | <b>9</b>  |
| 3.1. <i>A szavatossági igény érvényesítésének szempontjából releváns határidők.....</i>                                     | <i>9</i>  |
| 3.2. <i>Vitás kérdések a joggyakorlatban: az igényérvényesítési határidők .....</i>                                         | <i>11</i> |
| 3.3. <i>Előremutató gondolatok .....</i>                                                                                    | <i>15</i> |
| <b>4. BIZONYÍTÁSI KÉRDÉSEK A HIBÁS TELJESÍTÉS KÖRÉBEN .....</b>                                                             | <b>17</b> |
| 4.1. <i>A hiba fogalma és a hibátlan teljesítés .....</i>                                                                   | <i>17</i> |
| 4.2. <i>Bizonyítási kérdések hibás teljesítés során .....</i>                                                               | <i>19</i> |
| 4.3. <i>Mentesülés a szavatossági felelősség alól.....</i>                                                                  | <i>21</i> |
| 4.4. <i>Előremutató gondolatok .....</i>                                                                                    | <i>22</i> |
| <b>5. EGYÉB JOGALKALMAZÁSI KÉRDÉSEK A HIBÁS TELJESÍTÉS KÖRÉBEN .....</b>                                                    | <b>24</b> |
| 5.1. <i>A reklámban tett kijelentés, mint a hibás teljesítést megalapozó ok.....</i>                                        | <i>24</i> |
| 5.2. <i>A dologban beállott értékcsökkenés viselése .....</i>                                                               | <i>29</i> |
| 5.3. <i>Előremutató gondolatok .....</i>                                                                                    | <i>30</i> |
| <b>6. A SZAVATOSSÁG ÉS A KÁRTÉRÍTÉS EGYMÁSHOZ VALÓ VISZONYA .....</b>                                                       | <b>32</b> |
| 6.1. <i>A kártérítésnek, mint a hibás teljesítés szubjektív jogkövetkezményének<br/>        anyagi jogi szabályai .....</i> | <i>33</i> |
| 6.2. <i>A szavatosság és a kártérítés a joggyakorlatban.....</i>                                                            | <i>35</i> |
| 6.3. <i>Előremutató gondolatok .....</i>                                                                                    | <i>39</i> |
| <b>7. ZÁRÓ GONDOLATOK .....</b>                                                                                             | <b>42</b> |
| <b>FELHASZNÁLT IRODALOM .....</b>                                                                                           | <b>43</b> |
| <b>FELHASZNÁLT JOGFORRÁSOK .....</b>                                                                                        | <b>44</b> |
| <b>BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK .....</b>                                                                                           | <b>44</b> |

## 1. Bevezető gondolatok

A szerződések joga a magánjog területén óriási jelentőséggel bír. A szerződéskötés aktusa mai viszonyok közepette alapvető szükségletté vált. Ma ugyanis önellátó emberről beszélni nem lehet, hiszen akár egy egyszerű vásárlás a szupermarketben is egy adásvételi szerződés eredménye. A kötelmi jog eme területén belül a legnagyobb jelentőséggel a magánszemélyek akarata, akaratszabadsága és az autonómiája bír. A szerződés megkötésekor egy a felek között fennálló relatív szerkezetű jogviszony jön létre, melynek feltételeit a szerződő felek munkálják ki.

A szerződéshez fűződő egyik legalapvetőbb elem egy alapelv, a szerződési szabadság elve.<sup>1</sup> Ez biztosítja, hogy az állam a szerződésekre vonatkozó szabályokra egy olyan minimális, de általánosan érvényes szabályozást valósítson meg, mely a szerződő felek érdekvédelmét és a szerződésben foglaltak állami kikényszeríthetőségét biztosítja, amellet, hogy a felek egybehangzó akarata és a diszpozitivitás dominál. A szerződési szabadság jogelve bár az Alaptörvényből is levezethető, de semmiképp sem korlátozhatatlan alapjog. Mindez azt jelenti, hogy jogszabály rendelkezhet akár szerződéskötési kötelezettségről, akár a szerződés tartalmának korlátairól is. Ez a korlát lehet szerződéskötési kötelezettség előírása, szerződési partner közvetlen kijelölése vagy közvetett meghatározása, típuskényszer közvetlen előírása vagy közvetett alkalmazása, vagy a szerződés tartalmi elemei közé kötelező elemek beiktatása.<sup>2</sup> Emellet maguk a szerződő felek is vállalhatnak olyan kötelezettséget, amely korlátját képezi a szerződési szabadságnak. Ilyen korlát lehet például egy előszerződés megkötése, ahol a felek előre rögzítik, hogy egymással fognak szerződést kötni, és a megkötendő szerződésnek néhány lényeges tartami elemét is előre meghatározzák.

A szerződési jog alapjai az első komplex jogrend, az ókori római jog óta szinte változatlanok. A szerződő feleket jogosultságok és kötelezettségek illetik meg és terhelik, mindez a felek szabad akaratán, konszenzusán nyugszik. Kiemelkedő szerepet játszanak a felek védelmére vonatkozó szabályok is, hiszen a szerződés esetében is előfordul rendellenesség, a szerződési folyamat megakadása, a szerződéses kötelezettség nem vagy nem kellő mértékben való megvalósulása. Ezen rendellenesség alapvetően ellentétes a már,- tartalmát illetően,- az ókori Rómában is alkalmazott alapelvvel, a *pacta sunt*

---

<sup>1</sup> Bővebben: LENKOVICS BARNABÁS: Szerződési szabadság - alkotmányos nézőpontból, in *Liber Amicorum. Studia Gy. Boytha Dedicata*, Budapest, 2004, ELTE ÁJK PJ. TSZK.

<sup>2</sup> Uo. 250. o.

*servanda*<sup>3</sup> elvével, mely a szerződés teljesítésének kötelezettségét jelenti. Ebből is látható, hogy a teljesítés elmaradása vagy annak hibás megvalósulása alapvető probléma mióta csak a jog létezik, így a szerződések jogában a szerződésszegés, mint eshetőség igen komoly jelentőséggel bír.

A szerződésszegés esetei rendkívül sokrétűek. Általánosságban azt mondhatjuk, hogy szerződésszegés lehet bármely magatartás, tény vagy körülmény, amely a szerződésbe ütközik, annak tartalmával ellentétes, vagy a felek szerződés által védett jogait sérti. A szerződésszegő fél magatartásával szemben igénybe vehető eszközök szintén kiemelt fontossággal bírnak. Ezen eszközök három célra irányulhatnak. Célozhatják a szerződéskötést megelőző állapot helyreállítását, a szerződés eredeti tartalmának megvalósulását, vagy a károk megtérítését. A szerződésszegő féllel szembeni eszközök mellett ugyancsak releváns kérdés a felróhatóság kérdése. A felróhatóságon azt érthetjük, hogy a jogrend a szolgáltatás elmaradását az adósnak beszámítja, s azért felelőssé teszi.<sup>4</sup> Lényeges kérdés a felróhatóságon belüli vétkesség kérdése is. Vétkességen az ember a saját cselekményével való olyan pszichikai kapcsolatát értjük, amely rosszálló társadalmi értékítélet alá esik.<sup>5</sup>

A szerződésszegésnek általánosan négy esetét különíthetjük el: a késedelemet, a lehetetlenülést (azon esetben, amikor felróható a teljesítés lehetetlenné válása a kötelezettnek vagy a jogosultnak) a teljesítés megtagadását és a hibás teljesítés esetét. A késedelem esete akkor áll fenn, amikor a kötelezett (adós) vagy a jogosult (hitelező) nem teljesíti a kellő időben a szerződésben foglaltakat. Ezáltal beszélhetünk kötelezeti vagy jogosulti késedelemről, attól függően, hogy kinek az oldalán következik be a rendellenesség. A lehetetlenülés esetében akkor beszélhetünk szerződésszegésről, ha az a félnek felróhatóan válik teljesíthetatlenné. A teljesítés megtagadása esetén arról van szó, hogy amennyiben a kötelezett a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja (pl. bejelenti, hogy a vételárszámlát nem fizeti ki, holott az eladó szerződésszegésre nem hivatkozik), a jogosult választhat a késedelem, vagy a kötelezett felelősségi körébe tartozó lehetetlenülés jogkövetkezményeinek alkalmazása között. Végül pedig a hibás teljesítés esete. Ezen

---

<sup>3</sup> A *pacta sunt servanda* elvének első, jogilag releváns meghatározása a IX. Gergely pápa nevéhez köthető Liber Extrában jelenik meg. A természetjog hatására a 17. században a kontinentális jogban általános elismerést nyert a *pacta sunt servanda* elve. Hugo Grotius ezen elvet a természetjogból vezeti le. A római jogban ez még nem volt bevett alapelv a megállapodás és a szerződés között ugyanis a római jog még különbséget tett. A *pacta sunt servanda* elvének általános elismerése előtt a szerződési típuskénszer volt az uralkodó Európában. Bővebben: SIKLÓSI IVÁN: Adalékok a jogügylet, valamint szerződés fogalmához és történetéhez, in *Állam és jogtudomány*, 2008/1. szám, 71-97. o.

<sup>4</sup> BENEDEK FERENC: *Római magánjog. Dologi és Kötelmi jog*, 1995, Reprint Kiadó, Pécs, 130. o.

<sup>5</sup> Uo. 130. o.

esetben a szolgáltatás a teljesítés időpontjában nem felel meg a szerződésben vagy a jogszabályban foglaltaknak, így a teljesítés nem valósul meg a maga teljességében, csak valamely hibával.

A célom egy olyan áttekintést nyújtani, amely meghaladja a jogi megoldások ismertetését, és a joggyakorlat tapasztalatait felhasználva megkísérlek olyan kérdésekre megoldást találni, amelyekre nézve máig nincsen egységes jogalkalmazási álláspont. A hibás teljesítésre vonatkozó általános gondolatokat követően azon vitás kérdéseket kívánom bemutatni, amelyek a jogalkalmazás során nehézséget jelentenek. Ezen fejezetek a vonatkozó kérdéshez kötődő jogszabályok ismertetésével kezdődnek, majd ezt követi a részletező és kibontó fejtegetés a vitára okot adó problémákhoz kötődve.

A harmadik szerkezeti egységtől kezdődik a jogértelmezési kérdések vizsgálata. Először a határidők számításával és érvényesülésével kapcsolatban felmerülő problémákat ismertetem és megkísérlek előremutató következtetéseket levonni. Ezt követően a bizonyítás, majd az egyetlen szerves egységbe nem foglalható egyéb vitás kérdések, végül pedig a kártérítés és a szavatosság egymáshoz való viszonyát mutatom be. A szerkezeti egységek végén a saját álláspontom jelenik meg a jogalkalmazási vitára okot adó kérdéskörökben, és az esetlegesen felmerülő előremutató javaslataim. A negyedik szerkezeti egységben a dolgozat írása során levont következtetések összegző gondolatokkal való ismertetése jelenik meg, mellyel egy végső álláspont és konklúzió kialakítását kísérem meg a vizsgált témakörben.

Úgy vélem, hogy egy jogi szabályozás akkor tekinthető megfelelőnek, ha képes arra, hogy azon életviszonyt, amelyre vonatkozik kellően lefedje, így a szavatosság szabályainál fontos lenne, hogy a vétlen szerződő fél érdeke védhető legyen, szerződésének teljesítése kikényszeríthető legyen és mindez az ország egész területén megjelenő egységes joggyakorlatban is kitűnjön. Ezen elgondolásból kiindulva úgy tartom, hogy dolgozatomnak van létjogosultsága és aktualitása különösen, ha figyelembe vesszük, hogy új Polgári Törvénykönyv van születőben, amelyben szintén fontos kérdés és kiemelt tekintet alá esnek a gyakorlatban oly sok vitát kiváltó egyes, a hibás teljesítésre vonatkozó rendelkezések.

## 2. Általános gondolatok a hibás teljesítésről

Magyarországon először átfogóan kodifikálva az 1928-as Mtj.<sup>6</sup> rendelkezett a hibás teljesítésről. Ez a törvénykönyv azonban a revíziós törekvések<sup>7</sup> okán nem került elfogadásra - tehát érvényesen nem is jött létre - és így természetesen nem léphetett hatályba sem, habár rendelkezései a bírói gyakorlaton keresztül érvényesültek és meghatározták a magyar joggyakorlatot.<sup>8</sup> A következő releváns lépés a magyar magánjog és a hibás teljesítés jogintézményének fejlődéstörténetében a Polgári Törvénykönyvről rendelkező 1959. évi IV. törvény (továbbiakban Ptk.) megszületése volt. 1960. május 1-én első ízben lépett hatályba Magyarországon polgári törvénykönyv.<sup>9</sup> A hibás teljesítésre vonatkozó Magyarországon ma használatos szabályok e törvényben lettek lefektetve.

A Ptk. újdonsága nem abban rejlett, hogy a hibás teljesítés kapcsán a szabályanyag jellegébe valamiféle forradalmi változást hozott volna,<sup>10</sup> hanem sokkal inkább abban, hogy az eddig is létező szabályokat egységes szerkezetbe foglalta és felállította szerződésszegés jogi rendszerébe illeszkedő hibás teljesítés szabályait. Fontos változást jelentett, így kiemelném a kellékszavatosság adásvételtől elválasztott szabályozását, mely a korábbi korokban kifejezetten az adásvételhez kapcsolódva jelentkezett.<sup>11</sup> Érdekesség továbbá, hogy a jogszatosság a mai napig az adásvétel szabályainál jelenik meg, azonban a készülő új Ptk. tervezetében ez már - véleményem szerint logikus módon, és helyes megoldásként - a hibás teljesítésnél kerülne szabályozásra.

A hibás teljesítés szabályozásában - a Ptk. megszületését követően az 1977-es Ptk. Novella változtatásai mellett - az 1999/44/EK irányelv magyar jogba való ratifikálása hozott forradalmi változásokat.<sup>12</sup> A 2002. évi XXXVI. törvény révén kerültek be a Ptk.-ba a fogyasztók kiemelt védelméről gondoskodó rendelkezések, amelyek jelentős változást hoztak mind a felelősségre, mind az igényérvényesítésre nézve, emellett érezhető

---

<sup>6</sup> 1928-as Magánjogi tervezet (Mtj.), szavatosság tekintetében rokon vonásokat mutat a BGB-vel.

<sup>7</sup> A revíziós törekvések a magyar egységet voltak hivatottak sugallni, az elszakított területek vonatkozásában. Így az, ha az Mtj. hatályosul, éppen ezen egységet bomlasztotta volna, mivel az elszakított területeken jórészt a magyar magánjog maradt érvényben. Tehát a magánjogi egységet egyoldalúan éppen a magyar törvényhozás változtatta volna meg, így végül a törvénykönyvet nem léptették hatályba annak dacára, hogy nemzetközi mércével is kiemelkedő alkotás volt.

<sup>8</sup> A Magánjogi tervezet szabályai szokásjogi alapon érvényesültek és alkalmazták őket az ítélezés során.

<sup>9</sup> Az 1960. évi 11. tvr. léptette hatályba a Ptk.-t.

<sup>10</sup> Ez már csak azért sem jöhetett volna szóba, mivel a hibás teljesítésre vonatkozó szabályok nem változtak számottevően a modernitás felé haladva sem.

<sup>11</sup> Az Mtj.-ben is így került szabályozásra.

<sup>12</sup> Az 1977-es módosítás a hibás teljesítésnél alkalmazható kártérítés szabályait módosította, álláspontom szerint ennél sokkal relevánsabb volt a 1999/44/EK irányelv ratifikálása.

változásokat jelentettek a szavatossági eszközök, valamint a kártérítés és szavatosság viszonyának körében is.

#### *A hibás teljesítés fogalma és tárgya*

A Ptk. a következőképpen rendelkezik a hibás teljesítés fogalmáról: „olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatott dolog a teljesítés időpontjában nem felel meg a jogszabályban vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak.”<sup>13</sup> Hibás teljesítésnek minősül a szolgáltatott dolog szakszerűtlen összeszerelése is, ha az összeszerelés szerződési kötelezettség és a kötelezett feladata az összeszerelés, vagy azt olyan személy végezte el, akinek magatartásáért a kötelezett felelős.<sup>14</sup> Akkor is felel a kötelezett, ha a dolog összeszerelését a jogosult végezte el, ám a hibás összeszerelés a használati útmutató hibájára vezethető vissza. A kötelezettet a teljesítés hibájából kifolyólag felelősség terheli, melyet az adós szavatossági jogainak érvényesítésével ellensúlyozhat. A szerződésben meghatározott tulajdonságok általános jelleggel nem felsorolhatóak. Hiszen a különböző szerződésekből fakadó célok eltérő követelménnyel bírnak. Ha a szolgáltatás nem felel meg a jogszabályban vagy szerződésben foglaltaknak materiális vagy jogi hibával bír.

A szavatosság Szladits Károly szerint: „az egyedileg meghatározott szolgáltatásnak jogi és fizikai (materiális) kellékeiért fennálló tárgyi felelősség”.<sup>15</sup> A gyakorlatban ez a kötelezett jogosult irányában tanúsított objektív helytállási<sup>16</sup> kötelezettségét jelenti, mely kettős célt igyekszik megvalósítani. Egyrészt a dolog vagy szolgáltatás hibátlan megvalósulását foglalja magában, másrészt pedig a kötelezetti helytállást azért, hogy a szolgáltatás tárgyán a jogosult tulajdonjogot vagy rendelkezési jogot szerezhessen. Ezen két cél a kellékszavatosság, melyet materiális hiba esetén lehet alkalmazni és a jogszavatosság, mely jogi hiba esetén felvetődő eszköz.

A szerződések alapján teljesítendő szolgáltatásokat többféle módon lehet csoportosítani. Különbség tehető tevőleges vagy nemleges szolgáltatás között. A

---

<sup>13</sup> Ptk. 305. § (1) bek.

<sup>14</sup> Ptk. 305. § (2) bek.

<sup>15</sup> BIRÓ GYÖRGY: *Magyar Polgári Jog. Kötelmi Jog*, 2006, Novotni Kiadó, 424. o.

<sup>16</sup> Úgy vélem fontos jelezni, hogy a Ptk. a felelősség kifejezést sokszor kissé következtlenül alkalmazza. Szavatosság esetén ugyanis a kötelezett sokkal inkább **helytállással** tartozik, mint felelősséggel, hiszen ebben az esetben objektív a felelőssége, és nem mentheti ki magát azzal, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ezt erősíti Bauer Miklós álláspontja is azaz, ha bebizonyosodik, hogy nincs hiba, akkor nem mentesülés van, hanem tulajdonképpen nem beszélhetünk semmilyen kötelezettségről, mert bele sem léptünk a hibás teljesítés fogalmi körébe. Bővebben: Bauer Miklós: A polgári jogi helytállás formái. Felelősség és kártérítés, *Jogtudományi Közlöny*, 1988/4. szám 197. o.

tevélegesen belül pedig beszélhetünk dolog vagy jog adására (*dare*), tevékenység kifejtésére (*facere*), vagy valamiért való helytállásra (*praestare*) irányuló szolgáltatásokról. A hibás teljesítés szabályai tipikusan dolog adására vonatkoznak. Emellett azonban természetesen más jellegű szolgáltatásokra is vonatkozhatnak, például egy megbízási vagy egy vállalkozási szerződés. Ezekre nézve a hibás teljesítés során a kicserélésen a szolgáltatás újbóli teljesítését kell érteni. A többi szavatossági jog esetén a dolog szolgáltatására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.<sup>17</sup>

---

<sup>17</sup> Ptk. 311/A. §.

### 3. Az igényérvényesítési határidők körében felmerülő jogértelmezési problémák

#### 3.1. A szavatossági igény érvényesítésének szempontjából releváns határidők

A szavatossági jogok érvényesítésének alapját a Ptk. által meghatározott határidők képezik. A hatályos Ptk. esetében az **elévülés kezdete** a teljesítés időpontja. Három határidő bír kiemelkedő jelentőséggel. Az első a hiba észlelését követő kifogás megtételének időpontja. A másik a szavatossági jogra vonatkozó elévülési határidő. A harmadik pedig a szavatossági jog jogvesztő határideje.

A **kifogás közlésének határidejére vonatkozó szabályokat** az 1999/44/EK irányelv jelentősen módosította. A kifogás egyoldalú, címzett jognyilatkozat, amelynek a hibás teljesítés tényét és a kapcsolódó igényt kell tartalmaznia. Egyéb tartalmi vagy formai követelménye nincs a törvény rendelkezése szerint, a pontos megjelölés nem követelmény.<sup>18</sup> Hatályossá akkor válik, ha közlik a kötelezettel. A kifogás közlését kezdetben a jogosult a hiba észlelését követően haladéktalanul köteles volt megtenni, ha ezt nem tette meg, a késedelmes közlés esete lépett fel. Jelenleg - az Unió jogharmonizációs kötelezettségnek való megfelelés okán - a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles a jogosult megtenni, mely jelentős kedvezményt biztosít a korábbi szabályokhoz képest.<sup>19</sup> Egyedül a szállítási szerződések esetében maradt fenn a haladéktalan közlésre való kötelezettség.<sup>20</sup> A törvény a fogyasztói szerződésekre nézve klaudikálóan kógens, mely alapján a jogosult a hiba észlelését követő két hónapon belül közölt kifogása kellő időben közöltnek minősül. A közlés késedelméből fakadó károkat a jogosult köteles viselni, ám ez jogvesztéssel nem jár.

A következő fontos határidő a szavatossági jog érvényesítési határideje. A Ptk. kettős határidőt állapít meg. Egy rövidebb időtartamra vonatkozó **elévülési határidőt**, és egy hosszabb jogvesztő határidőt. Az elévülési határidő főszabályként hat hónap. Ezen határidő rövidebb lehet, ha a dolog használhatóságának legkisebb időtartamát hatósági előírás vagy kötelező műszaki előírás ennél rövidebben határozza meg. Fogyasztói szerződés esetén az elévülési határidő két év. Rövidebb az elévülési határidő állat szolgáltatására irányuló szerződések esetén is, ekkor a törvény rendelkezése alapján a teljesítéstől számított hatvan

---

<sup>18</sup> 1. számú PGED

<sup>19</sup> Ptk. 307. § (1) bek.

<sup>20</sup> Ptk. 383. § (4) bek. Ennek oka a kötelelem speciális jellege.

nap a szavatossági jog érvényesítésének elévülési határideje.<sup>21</sup> Ha pedig az ebből fakadó igényt menthető okból nem tudja a jogosult érvényesíteni, akkor ezt egy éven belül még megteheti.<sup>22</sup>

**Az elévülés nyugvására** is lehetőséget ad a törvény. Ehhez a jogosultnak valamilyen menthető körülményre kell hivatkoznia, vagy pedig a feleknek a hiba felderítése és megszüntetése okán közösen vizsgálatot kell folytatniuk, mindez mentesítő körülménynek mindaddig, míg ismertté nem válik a vizsgálat eredménye.<sup>23</sup> Nem számít bele az elévülési időbe azon időszak, amíg a jogosult nem tudja a dolgot rendeltetésszerűen használni. Emellett van még egy speciális szabály az elévülés nyugvására vonatkozóan határidőre vonatkozóan. Az I. számú Polgári Gazdasági Elvi Döntés ugyanis kimondja, hogy: ha a szavatossági igény a szolgáltatott dolog hibájának későbbi időszakban való jelentkezése folytán vagy egyéb menthető okból az elévülési határidőn belül nem volt érvényesíthető a jogosult a szavatossági igényét az akadály megszűnésétől számított három hónapon belül, akkor is érvényesítheti, ha az elévülési idő már eltelt vagy abból három hónapnál kevesebb idő van hátra.

**Az elévülési idő megszakadhat**, ha a jogosult a szavatossági igényének teljesítésére a kötelezett írásban felszólítja, vagy emiatt bírósághoz fordul; a felek a hibás teljesítéssel összefüggő kérdésekre nézve megállapodást kötnek; illetve ha a hibás teljesítés tényét és az abból származó igényeket a kötelezett elismeri.<sup>24</sup> Az elévülés megszakad, és a határidő újraindul akkor is, ha a dolog vagy jelentős részének kijavítására vagy kicserélésére kerül sor. Az elévülési határidő szabályai eltérnek a főszabálytól a fogyasztói szerződés esetén, ilyen esetekben a törvény hosszabb, kétéves elévülési határidőt ír elő.<sup>25</sup> A határidő csökkentésére a fogyasztói szerződés esetén is van két lehetőség. A használt dolog vételkor, ugyanis a felek egy évnél rövidebb szavatossági határidőt is kiköthetnek. A másik eset, amikor hatósági előírás vagy kötelező műszaki előírás rendel rövidebb határidőt.

Végül kiemelkedő jelentőségű az úgynevezett **jogvesztő határidő is**.<sup>26</sup> A jogvesztés azt jelenti, hogy e határidő lejártá után az igény elenyészik. Tehát a vevő a hibás

---

<sup>21</sup> Ez a hatvan napos határidő a római jogi megoldást követi, ám téves értelmezéseként jelenik meg a modern jogrendekben, ugyanis tartalmát tekintve nem azonos a római jogban alkalmazott határidővel. Az állat vételének esetén a megtekintéskor meglévő, vételárat drágító eszközökre vonatkozóan állapította meg a római jog a hatvan napos elévülési határidőt.

<sup>22</sup> I. számú PGED

<sup>23</sup> BH 1988/40.

<sup>24</sup> GELLÉRT (szerk.): i. m. 650. o.

<sup>25</sup> Ezen szabály szintén az Európai Unió jogharmonizációs kötelezettség révén került be a Ptk.-ba.

<sup>26</sup> Ptk. 308/A. §.

teljesítésből eredő szavatossági jogait akkor sem érvényesítheti, ha erre egyébként a kellékszavatossági határidők alapján még lehetősége lenne. A Ptk. a jogvesztő határidőt objektív módon határozza meg. E határidő főszabály szerint a teljesítéstől számított egy év, tartós használatra rendelt dolog esetén három év, három évnél hosszabb kötelező alkalmassági idő esetén az előírt időtartammal azonos. Fogyasztói szerződésnél a törvény kladikálóan<sup>27</sup> kógenssé teszi a három évet, mely a többi szerződés esetén csak a tartós használatra rendelt dolgok körére vonatkozik. Emellett semmis az a kikötés, mely három évnél rövidebb időre irányul.

### *3.2. Vitás kérdések a joggyakorlatban: az igényérvényesítési határidők*

A következőkben azon problémákat vizsgálom, amelyek az igényérvényesítési határidők körében jelentettek és jelentenek vitás kérdéseket. Ezen szerkezeti egység felépítését tekintve négy kérdésre próbál megfelelő választ adni.

- 1. A teljesítés vagy szerződéskötés időpontja-e az irányadó a hibás teljesítés megítélésekor?**
- 2. Az elévülési határidőnél rövidebb kötelező alkalmassági idő problematikája fogyasztói szerződéseknél?**
- 3. Lehetséges-e az igényérvényesítés az elévülési és a jogvesztő határidőn túl?**
- 4. Milyen hosszú a jogvesztő határidő fogyasztói szerződéseknél?**

**Az igényérvényesítési határidők tekintetében a teljesítés időpontja** bír az egyik legnagyobb jelentőséggel. A szolgáltatásnak vagy a szolgáltatott dolognak tehát ekkor kell a jogszabályi és a szerződéses feltételeknek megfelelnie, ekkor kell hibátlannak lennie.<sup>28</sup> Ettől az időponttól számítandó az elévülési és a jogvesztő határidő. Ez a szabály a vevőre nézve tekinthető kedvezőbbnek, hiszen a fogyasztó csak a dolog átadása után kerülhet olyan helyzetbe, hogy az esetleges hibákat felismerhesse. Ezt a megoldást erősíti meg az 1999/44/EK irányelv, amely 2002-ben vált a hazai jog részévé. Ezt az időpontot tehát nemcsak az igényérvényesítés szempontjából kell relevánsnak tekinteni, hanem azért is mert a fogyasztóra nézve ez a kedvezőbb szabályozási megoldás. Az Angol jogban például ez a szabály nem így érvényesül, mivel ott a hibás teljesítés szempontjából a

---

<sup>27</sup> A fogyasztó javára érvényesen eltérni lehetséges.

<sup>28</sup> LUSZCZ VIKTOR: A szavatosság egy módosított EK-irányelvtervezet tükrében, in *Gazdaság és Jog*, 1999/5. szám, 15. o.

szerződéskötés időpontja a mérvadó, ami a kontinentális megoldásnál egyértelműen előnyösebb az eladóra nézve. Ugyanakkor érdekes, hogy egyes szerződéseknél nem kizárt, hogy a kötelezett a szerződés megkötése és a teljesítés között kövessen el szerződésszegést, és a jogosult erre igényt alapítson. Jellemzően ilyen például a vállalkozási szerződésnek az az esete, amikor a munka végzése során olyan körülmények merülnek fel, amelyek arra engednek következtetni, hogy a teljesítés hibás lesz. Ekkor a fogyatékoság kiküszöbölésére kitűzött határidő eredménytelen eltelte után a jogosult érvényesítheti a hibás teljesítésből fakadó igényét.<sup>29</sup> A jogelméletben felmerült olyan javaslat is, hogy ezt a szabályt analógia útján más szerződésekre is alkalmazni kellene.<sup>30</sup> Ugyanakkor a jelenlegi szabályozás a teljesítés előtt, tehát a próbaüzem alatt általában nem látja indokoltnak a hibás teljesítés szabályainak alkalmazását, a teljesítésig ugyanis a hibák kijavítása eleve a kötelezett szerződéses kötelezettségének része.<sup>31</sup>

A 2002-es reform után vált problémássá a második pont, tehát **az elévülési határidőnél rövidebb kötelező alkalmassági idő problematikája a fogyasztói szerződéseknél**. Az általános szabályok szerint az elévülési idő hat hónap. A már említett EK irányelv tükrében fogantatott módosítás azonban ezt a határidőt megnövelte a fogyasztói szerződések körében két évre. Ez a rendelkezés klaudikálóan kógens, ugyanis ettől a fogyasztó előnyére el lehet térni, tehát ez a két év gyakorlatilag azt jelenti, hogy legalább két év a határidő. A Ptk. viszont arra nézve nem tartalmaz rendelkezést, hogy mi történik azon fogyasztási cikkek esetében, ahol a hatósági előírás vagy a kötelező műszaki előírás (kötelező alkalmassági idő) határozza meg az elévülési határidőt. A kötelező alkalmassági idő az általános szabályok szerint lehet hat hónapnál rövidebb is, ám ennek a megoldásnak a fogyasztói szerződések körébe való integrálása vélhetően jogalkotói mulasztás okán kimaradt. Egyértelmű tehát, hogy ennek a szabálynak a fogyasztói szerződések körében is érvényesülnie kell, hiszen nyilvánvaló, hogy egy néhány napos vagy hetes kötelező alkalmassági idejű termék esetében súlyosan méltánytalan lenne az eladóra nézve az, ha két évig kellene helytállnia a termék hibátlan voltáért. Éppen ezért kerülnek meghatározásra rövidebb kötelező alkalmassági időtartamok fogyasztási cikkek esetében, így tehát evidens, hogy ebben az esetben a rövidebb határidő a kétéves elévülési idő helyébe lép. Ezzel a logikailag levezethető állítással azonban van egy probléma. Az Igazságügyi Minisztériumnak az irányelvet átültető szakembereitől nyert tájékoztatás

---

<sup>29</sup> Ptk. 395. § (4) bek.

<sup>30</sup> TÖRÖK GÁBOR (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*, 2010, Budapest, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 628. o.

<sup>31</sup> BH 1998/532.

szerint a fogyasztói szerződéseknél az irányelv nem ismer, és nem ismer el két évnél rövidebb elévülési időt.<sup>32</sup> Ekkor tehát a jogalkotó tudatosan hagyta figyelmen kívül ezt a problémát. A megoldást tehát erre a kérdésre egy másik szakasz tartalmazza. A Ptk. 305/A. § (2) bekezdésében a bizonyítási teher megfordulása alól kivételt jelent az az eset „ha a dolog természetével, vagy a hiba jellegével összeegyeztethetetlen”. Ezen fogyasztási cikkek esetén tehát a jogosult saját magát hozza lehetetlen bizonyítási helyzetbe, amennyiben a kötelező alkalmassági időn túl próbálja igényét érvényesíteni. Ez a szabály tehát megoldja ezt a jogértelmezési kérdést. Érdemes végül megemlíteni, hogy az 1/2004. számú Kollégiumi Ajánlás - melyet a Szegedi Ítéltábla bocsátott ki - szembemegy az irányelvre vonatkozó minisztériumi tájékoztatással, és egyértelműen alkalmazza a fogyasztói szerződések körére is a kötelező alkalmassági idő primátusát. A Szegedi Ítéltábla a jogszabályhely logikai értelmezése útján jutott erre a következtetésre.<sup>33</sup>

Az harmadik kérdés, hogy **az igényérvényesítés elévülési vagy jogvesztő határidőn túl** lehetséges-e? Nemegyszer előfordul, hogy a szerződés alapján szolgáltatott dolog hibája csak az igényérvényesítésre vonatkozó határidő lejárta után jelentkezik, vagy egyéb menthető ok<sup>34</sup> gátolta a jogosultat az igénye érvényesítésében. Erre vonatkozóan felvetődött a kérdés, hogy van-e helye az elévülési és a jogvesztő határidőn túli igényérvényesítésnek. Az I. számú Polgári Gazdasági Elvi Döntés oldotta meg ezt a jogalkalmazási nehézséget. A törvény a szavatossági jogok érvényesítésére nézve az elévülés szabályait tartja irányadónak, tehát a jogosult az igényét az akadály megszűnésétől számítva három hónapig (fogyasztói szerződés esetén egy évig) akkor is érvényesítheti, ha az elévülési idő már eltelt vagy abból három hónapnál kevesebb idő van hátra. Ha tehát a jogosult például a hatodik hónap utolsó napján észleli a hibát, akkor a hiba felismerésétől számított három hónapig vagy egy évig akkor is érvényesítheti a szavatossági jogát, ha közben az elévülési idő eltelt. Olyan esetben, ha a jogosult a szavatossági igényét a hiba felfedezését követően írásban közli a kötelezettel az elévülés idő megszakad és az elévülés újból kezdődik, mert a követelés teljesítésére irányuló felszólítás az elévülést megszakítja.<sup>35</sup> Az elévülést emellett megszakítja a követelés a felek megegyezésével való módosítása (ideértve az egyezséget is). Ha a felek megegyezése vagy az elismerés határidőt is tartalmaz, akkor ez lesz az irányadó időlegesen a felek jogvitájára, ám ez a

<sup>32</sup> WELLMANN: i. m. (2004/11. szám) 10. o.

<sup>33</sup> Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiuma 1/2004. számú kollégiumi ajánlása: a hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdéseiről.

<sup>34</sup> Az elévülés nyugvását előidéző menthető oknak minősül mindaddig az is, ha a felek közösen vizsgálatot folytatnak és ennek eredménye még várat magára. BH 1988/40.

<sup>35</sup> Ptk. 327. § (1) bek.

jogosultra nézve nem lehet hátrányosabb a jogszabályi rendelkezéseknél, így ebben az esetben a megegyezés során kikötött határidő a törvényes határidő lejártá után kezdődik.<sup>36</sup> Ugyanezen megoldást kell alkalmazni jogvesztő határidő esetén is, ha a hiba az adott esetben figyelembe jövő jogvesztő határidő végén jelentkezik. Ekkor ugyanis a fogyasztói érdek hatékony védelme érdekében az igényérvényesítés lehetőségét biztosítani kell, ha az elévülés nyugvására vagy megszakadására vonatkozó rendelkezések okán ennek lehetősége még fennállna: „Az elévülés nyugvása vagy megszakadása folytán még rendelkezésre álló határidő elteltéig a szavatossági igény akkor is érvényesíthető bírósági úton, ha különben a jogvesztő határidő már eltelt volna. Ilyenkor azonban az elévülés újabb nyugvásának vagy megszakadásának már nincs helye” (I. sz. PGED). Egyértelmű tehát, hogy az I. számú PGED szerint a jogvesztő határidőn túl is lehet igényt érvényesíteni, de csak bírósági úton.<sup>37</sup> Érdekes viszont, hogy ettől eltérően a Szegedi Ítéltábla a már említett kollégiumi ajánlása a következőképp rendelkezett erről: „Ha a fogyasztó a szavatossági igényét menthető okból a két éves elévülési határidő alatt nem tudja gyakorolni, szavatossági jogait az elévülés nyugvásának szabályai szerint legfeljebb a teljesítéstől számított három éves – vagy ha a kötelező alkalmassági idő ennél hosszabb, az így megállapított – jogvesztő határidőn belül érvényesítheti”.<sup>38</sup> Ezen ajánlás szerint tehát az elévülés nyugvása a jogvesztő határidő leteltéig lehet csak. Ez a példa is világosan mutatja, hogy ebben a kérdésben nincs egységes állásfoglalás mindmáig, így ennek a végleges megoldása is az új Ptk.-ra vár.

A negyedik problémás kérdés pedig a **fogyasztói szerződéseknél lévő jogvesztő határidő** problematikája, amely alapvetően egy joghézagból fakad.<sup>39</sup> A Ptk. általános szabálya szerint a jogvesztő határidő egy év, vagy pedig tartós használatra rendelt dolgok esetén három év. A Ptk. azonban nem ad eligazítást arra nézve, hogy van-e objektív jogvesztő határidő a fogyasztói szerződéseknél is, pusztán azt határozza meg, hogy a felek által kikötött határidő három évnél rövidebb nem lehet. A gond viszont az, hogy a fogyasztási cikkek nem kizárólag csak tartós használatra rendelt dolgok lehetnek, az egy éves határidő azonban fogalmilag kizárt, hiszen a jogvesztő határidő nem lehet rövidebb, mint az elévülési határidő (amely ebben az esetben két év). A joggyakorlat megoldása erre a kérdésre a feltehető jogalkotói akarat figyelembe vétele és felhasználása volt, így a

<sup>36</sup> 1. számú PGED indoklása.

<sup>37</sup> PATASSY BENEDEK: Az elévülési és a jogvesztő határidők utáni igényérvényesítési lehetőségek hibás teljesítés esetén, in *Magyar jog*, 1998/10. szám, 605. o.

<sup>38</sup> Álláspontom szerint ez logikusabb a Ptk. és általánosan a polgári jog logikája alapján is, így ezzel értek egyet.

<sup>39</sup> WELLMANN: i. m. (2004/11. szám) 13. o.

fogyasztói szerződések esetén a három éves határidőt tekintették irányadónak, mint jogvesztő határidőt. A fogyasztó tehát két éves elévülési határidőn belül érvényesítheti a szavatossági jogból fakadó igényét a három éves jogvesztő határidő alatt,<sup>40</sup> ha pedig a jogosultságát menthető okból nem tudta elévülési időn belül gyakorolni, akkor az akadály megszűnésétől számított további egy évig erre lehetősége nyílik, de csak a jogvesztő határidő végéig vagy az 1. számú PGED szerint akkor is, ha a jogvesztő határidő már eltelt volna.

### *3.3. Előremutató gondolatok*

Véleményem szerint az első kérdésre adott válasz megfelelő, és valóban célszerűbb a teljesítés időpontját figyelembe venni, mint a szerződéskötését. Így szerintem a kontinentális jogban alkalmazott módszer kedvezőbb, mint az angolszász szabályozási megoldás. Azt is jó megoldásnak tartom, hogy egyes szerződések speciális jellegükre tekintettel a szerződéskötés és a teljesítés közötti időpontra nézve is biztosítják a hibás teljesítés esetén alkalmazandó esetleges igény érvényesítését. Az új Ptk. tervezete a hibás teljesítés megítélésekor a teljesítés időpontját tekinti relevánsnak, ezzel az állásponttal egyetértek, véleményem szerint ez a legmegfelelőbb szabályozás.

Az elévülési időnél rövidebb kötelező alkalmassági időre vonatkozó megoldást szintén kielégítőnek találom, mivel logikátlan lenne, hogy rövid lejáratú termékekre is a két éves határidő legyen irányadó. Álláspontom szerint a jogszabályok célja, hogy kielégítő és lehetőleg igazságos szabályozási megoldásokat teremtsenek és ennek a szabálynak a másként való értelmezése súlyosan méltánytalan lenne az eladóra nézve. Ezen vitás kérdés kapcsán két megoldást tartanék megfelelőnek. Vagy a jogalkalmazás során kimunkált megoldás szerint a kötelező alkalmassági írja felül az általános elévülési határidő szabályát, vagy kerüljön eltörlésre a kötelező alkalmassági idő fogalma, így nem merülne fel az általános elévülési idő és a kötelező alkalmassági idő konkurálása. Az új Ptk. tervezetében a kötelező alkalmassági idő kikerült a normaszövegből, az általános elévülési határidő pedig egy évesre hosszabbodott, így ezen probléma ezzel a megoldással feloldásra kerülhet.

A harmadik kérdéskörben nincs egységes megoldás. Álláspontom szerint sürgős és az egyik legfontosabb döntésre váró kérdés a jogvesztő határidő pusztán létéből fakadó számos jogi probléma orvoslása. Az én véleményem a jogvesztő határidő kapcsán kettős és

---

<sup>40</sup> Szegedi Ítéltábla 1/2004. számú Kollégiumi Ajánlása: A hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdéseiről, indoklás.

meglehetősen ambivalens. Egyfelől a jogvesztő határidő megszüntetése felé orientál, mivel úgy vélem ez megoldaná a kifejtett problémát is, hiszen nem vetődne fel a jogvesztő határidőn túli igényérvényesítés kérdése, ha nem lenne jogvesztő határidő. Másodszor viszont úgy vélem fontos lenne, hogy legyen egy végső (jogvesztő) határidő az igényérvényesítésre, azonban csak abban az esetben, ha az tényleg jogvesztő lenne minden esetben és nem lennének alóla kivételek, tehát ebben a tekintetben osztom a Szegedi Ítéltábla álláspontját. Az általam jelenleg ismert új tervezet szövegében a jogvesztő határidő nem szerepel, így ezen megoldás vélhetően számos - a jogvesztő határidő eltérő alkalmazásából eredő - problémát orvosolhat.

Végül a negyedik kérdésre vonatkozóan véleményem szerint remek megoldás, hogy a jogalkalmazó a jogalkotó mulasztását annak feltehető akaratának vizsgálatával oldotta fel. Ám megemlíteném itt is, hogy a jogvesztő határidő megszűnése ezt a problémát is megoldaná.

## 4. Bizonyítási kérdések a hibás teljesítés körében

A következőkben a hibás teljesítés körében releváns bizonyítási kérdéseket próbálom számba venni a jogalkalmazásban felmerülő problémák tükrében. A szerkezeti egység a bizonyítási teher és a felelősség alóli mentesülés vitára okot adó megoldásait ismerteti, és ezekre próbál kielégítő javaslatokat nyújtani, tekintettel a hibás teljesítés körében vizsgálható bírói gyakorlatra.

Véleményem szerint, ahhoz, hogy a bizonyítási kérdésekre kellő válasz születhessen azzal célszerű kezdeni a vizsgálatot, hogy mit tekinthetünk hibának, és hogyan csoportosíthatjuk ezek körét.

### 4.1. A hiba fogalma és a hibátlan teljesítés

A szerződésszegés vizsgált esetében a szolgáltatás akkor hibás, ha a jogszabály vagy a szerződés által kikötött feltételeknek nem felel meg. A hiba vizsgálata a hibás teljesítés megítélésakor kulcskérdés, hiszen hiba nélkül nem merülhet fel semmilyen igény. A gyakorlat során a bíróság számos esetben meghatározza, hogy mi minősült a konkrét jogvitában hibának, általános megfogalmazást azonban nemigen ad. Így például: Családi ház vásárlása esetén maga a lakóépület a rendeltetésszerűségnek megfelelő műszaki állapottal kell, hogy bírjon, ennek hiányában a teljesítés nem megfelelő,<sup>41</sup> távközlési szolgáltatás átmeneti szüneteléséből fakadt kár esetében szintén megállapítható a hibás teljesítés;<sup>42</sup> ha az eladó ingatlan eladása során a vevő szerződési szándékát befolyásoló tájékoztatási kötelezettségét elmulasztja szintén hibának tekinthető a teljesítés, ha a vevő ezt később felismerve igényt kíván érvényesíteni.<sup>43</sup> Ezen elvont példákból is kitűnik, hogy mennyire sokrétű is lehet a hiba, így általános megfogalmazást adni erre lehetetlen. Álláspontom szerint célszerűbb inkább a hibákat a jellegüknél fogva megragadni, és eszerint csoportosítani őket. Az 1999/44/EK irányelv a hibáknak négy esetkörét határozza meg, véleményem szerint egy ötödik csoport is meghatározható, így én öt típust különböztetnék meg.

**1. A minőségi hiba** az egyik legkönnyebben definiálható. Ekkor arról van szó, hogy a jogszabályban vagy a szerződésben kikötött minőségi kritériumoknak nem felel meg a szolgáltatás. A minőségi elvárások különféle jogtechnikai módszerekkel tehetők a

---

<sup>41</sup> BH 1999/500.

<sup>42</sup> BH 1999/302.

<sup>43</sup> BH 1996/253.

szerződés tartalmává. Ilyen módszer, ha külön jogszabály a kötelezően betartandó minőségi követelményeket és tulajdonságokat határozza meg (szabvány). Végtelen fajtájú dolog esetén persze lehetetlen a minőségi jellemzőket kötelező paraméterekkel körülírni a teljesség igénye mellett. Ezért a Ptk. olyan általános mércét határoz meg, amely a szolgáltatások közös vonásait ragadják meg. Ilyen például a 277. § (1) bekezdésében meghatározott szabály, miszerint a szolgáltatásnak alkalmasnak kell lennie a rendeltetése szerinti cél betöltésére, és az ismert célra fel lehessen használni.<sup>44</sup> Szintén minőségi hiba, ha a szolgáltatással kapcsolatos járulékos kötelezettségek kerülnek elmulasztásra (pl.: használati útmutató elmaradása). Ezen felül a termékfelelősségről szóló törvény szerint a termék akkor is hibás, ha nem nyújtja azt a biztonságot, amely általában elvárható, bár ennek során fontos megemlíteni, hogy a törvény tárgyi hatálya más, így ez analóg módon nem alkalmazható a hibás teljesítésre.

**2. A hibák körébe kell sorolni, ha a dolog nem alkalmas a fogyasztó által a szerződés megkötésekor az eladó tudomására hozott célra.**<sup>45</sup> A Ptk.-ban szintén található erre vonatkozó rendelkezés (277. § (1) bekezdés utolsó mondata). Érdekes kérdés lehet persze a bizonyítás körében, hogy szóbeli szerződés esetén ezt hogyan lehet bizonyítani, hiszen ekkor a fogyasztó céljáról nem készül semmilyen írásos forma. Ennek a körében tehát a jogi szabályozás elégtelen, mivel vita esetén a döntés gyakorlatilag az eladó önkéntes jogkövetésére van bízva, mindazonáltal nehéz lenne olyan megoldást találni, ami a szóbeli szerződésből fakadó ezen hátrányt kiküszöbölhetné.

**3. Az irányelv szerint hibának tekinthető az aliud-szolgáltatás,** tehát az az eset, ha az áru nem egyezik meg a vevő által adott leírással. Erre nézve nincs egységes álláspont. Az egyik érvelés szerint ez egyértelműen hibás teljesítés, a másik oldalról viszont az is kérdéses, hogy ebben az esetben egyáltalán sor került-e ténylegesen teljesítésre. Ennek a körében érdemes szólni, a minta szerinti vétel szabályairól. A Ptk. 372. §-ban rendelkezik erről. Ha a dolog a mintának nem felel meg, mert más fajtájú, akkor aliud-szolgáltatásról van szó, ha pedig a mintához képest kellékhányos a szolgáltatás, akkor hibás teljesítésről beszélhetünk. Érdekes lehet még ehhez kapcsolva az Inercia szerződések köre. Ebben az esetben arról van szó, hogy az értékesítő rendelés nélkül küld árut vagy teljesít szolgáltatást. A vállalkozás ezen esetben nem követelhet a fogyasztótól ellenszolgáltatást,

---

<sup>44</sup> KEMENES ISTVÁN: A gazdasági szerződések követelményei és az új Ptk., in *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2001/1. szám, 14. o.

<sup>45</sup> BH 1980/26. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy bár a vetőmag megfelel a szabványnak, de az átlagos agrotechnikai és időjárási viszonyok között felhasználásra alkalmatlan, így a vevő által meghatározott célra alkalmatlan.

mivel olyan terméket értékesít, illetőleg olyan szolgáltatást nyújt, amelyet korábban a fogyasztó nem rendelt meg.<sup>46</sup>

4. Érdekes kérdés és egyre inkább elfogadott a hiba körébe sorolni a **reklámhirdetésben foglaltaknak való meg nem felelés** esetét. Ezzel nem kívánok ebben a pontban részletesen foglalkozni, mivel az írás egy másik részében egy önálló egységet szentelek ennek a kérdésnek.

5. Végül hibának tekinthető álláspontom szerint a **mennyiségi hiba** vagy mennyiségi hiány is. Ha a szolgáltatás nem osztható, akkor lehetséges, hogy a nyújtott mennyiség nem felel meg a szerződéses vagy jogszabályi elvárásoknak. Hasonlóképpen ebbe a kategóriába sorolhatjuk, ha a szolgáltatás osztható, de a részteljesítés után a teljesítés már nem áll a jogosult érdekében és ezt megfelelően tudja bizonyítani.<sup>47</sup>

A hibák vizsgálatánál persze meg kell említenünk, hogy bár kissé paradox módon hangzik, a hibás dolog vagy szolgáltatás is lehet hibátlan teljesítés. A hibás teljesítés ugyanis nem fizikai, hanem sokkal inkább jogi fogalomnak tekinthető, így mindig egy adott szerződés keretei között, annak tartalmához viszonyítva kell értelmeznünk.<sup>48</sup> A materiális hiba és a hibás teljesítés jogi fogalma nem esik mindig egybe, hiszen előfordul, hogy a felek szerződése eleve hibás szolgáltatásra irányul. Ebben az esetben a hibás dolog hibátlan teljesítése a jogszerű. És persze ez fordítva is igaz, hibátlan dolog esetén is lehet hibás a teljesítés, ha az adott szerződésben meghatározott többletkövetelményeknek nem felel meg.

#### *4.2 Bizonyítási kérdések hibás teljesítés során*

A kötelezett köteles a szerződésnek vagy a jogszabálynak megfelelően teljesíteni. Amennyiben a jogosult hibás teljesítésből származó igényt kíván érvényesíteni, bizonyítania kell (a Pp 164. §(1) bekezdésével összhangban), hogy a szolgáltatás a teljesítéskor hibás volt. Ha ezt sikerül bizonyítani, akkor ezt követően a kötelezett ellenbizonyíthatja, hogy a felek akarata eleve hibás dolog szolgáltatására irányult. Amennyiben a kötelezett ellenbizonyítása sikeres, akkor mentesül a hibás teljesítés valamennyi jogkövetkezménye alól, így nem csak a szavatosság, de a jótállás és a

---

<sup>46</sup> 17/1999. (II.5.) Kormányrendelet 8. §(1) szerint: a vállalkozás nem követelhet a fogyasztótól ellenszolgáltatást, ha olyan terméket értékesít, illetve olyan szolgáltatást nyújt, amelyet korábban a fogyasztó nem rendelt meg.

<sup>47</sup> GELLÉRT (szerk.): i. m. 1088. o.

<sup>48</sup> WELLMANN: i. m. (2004/11. szám) 10. o.

kártérítés alól is. Ezek a szabályok vonatkoznak **általánosan a hibás teljesítés során felmerülő bizonyításra.**

Az 1999/44/EK irányelv azonban a fogyasztói szerződések körére **speciális szabályokat** állapított meg, mely alapján a bizonyítási teher megfordul és a teljesítéstől számított hat hónapon belül a hiba teljesítéskori meglétét vélelmezni kell. A vélelem megdöntéséhez a kötelezettnek kell bizonyítania, hogy a hiba a teljesítés meglétét követően keletkezett. A vélelem érvényesülésének két (esetleg három, ez a következő bekezdésben kerül kifejtésre) feltétele van: ha a dolog természetével, vagy a hiba jellegével összeegyeztethetetlen a hiba, akkor a vélelemre vonatkozó szabály nem alkalmazható.

Érdekes kérdés és jogértelmezési problémaként vethető fel, hogy **a teljesítést követő hat hónapon belül a fogyasztó, tehát a jogosult csak a hibát kell, hogy felismerje, vagy a kifogás közlésének, esetleg a bíróság előtti igényérvényesítésnek is meg kell-e történnie?** Erre vonatkozóan a jogalkalmazás terén nincs egység. A dolog természetéből fakadóan két álláspont jelenik meg:

Az első álláspont szerint - amelyet a Szegedi Ítélőtábla is képvisel, és az 1/2004-es ajánlásában jelenik meg - a fordított bizonyítási teher akkor érvényesülhet, ha hat hónapon belül a felismert hiba kötelezettel való közlésére is sor kerül. Ezt a jótállás szabályainak analóg alkalmazásából vezette le az Ítélőtábla. Az igényérvényesítés pedig vélhetően hat hónapon túl is történhet. Erről nem rendelkezik az ajánlás, ám ebből levonható ez a következtetés.

A másik álláspont szerint a bizonyítási teher megfordulásához csak a hiba hat hónapon belüli felismerése szükséges, így a törvényi vélelemnek nem feltétele, hogy a kifogás közlése vagy az igényérvényesítés a teljesítést követő hat hónapon belül történjen meg. Ezzel az állásponttal értek egyet én is. Véleményem szerint ugyanis tartható Wellmann György azon érvelése, miszerint: „abból, hogy a bizonyítási teher megfordulása a jótálláshoz hasonló helyzetet eredményez, nem következik az, hogy analóg módon alkalmazni kell, illetve lehetne a jótállási jogok gyakorlására vonatkozó szabályt”.

Szintén ehhez a gondolati körhöz kapcsolható az a jogértelmezési kérdés, hogy **a bizonyítási teher megfordulása a fogyasztói szerződések esetén csak a szavatossági jogok érvényesítésére vonatkozik, vagy a hibás teljesítéssel okozott kár megtérítésére is?** A Szegedi Ítélőtábla 1/2004. számú kollégiumi ajánlása szerint irányadó a bizonyítási teher megfordulása a hibás teljesítéssel okozott kártérítés körében is. Érvelésük szerint nyilvánvaló ellentmondás és elképzelhetetlen ugyanis, hogy ugyanazon dologra nézve a szavatosság tekintetében a kötelezettet terheli a bizonyítás a hibás teljesítés hiányára nézve,

ugyanakkor az okozott kár megtérítése esetében a fogyasztónak kellene bizonyítania a hibás teljesítés tényét. Ez olyan feloldhatatlan eredményt is hozhatna, hogy ugyanazon dolog vonatkozásában a szavatosság tekintetében a hibás teljesítés tényét, a kártérítés szempontjából pedig annak hiányát kellene egyidejűleg megállapítani, ami nyilvánvalóan nonszensz. Fontos még kiemelni, hogy ez a szabály csak a hibás teljesítéssel okozott kár tényére vonatkozhat.

#### *4.3. Mentesülés a szavatossági felelősség alól*

A bizonyítási kérdések közé sorolnám a felelősség alóli mentesülés jogértelmezési kérdéskörét is. A korábbiakban vizsgáltam a hiba lehetséges fogalmát, annak jellegét és a bizonyításra vonatkozó általános és speciális szabályokat. Az 1999/44/EK irányelv kizáró körülménynek tekintette azt is, ha a jogosult a hibát ismerte vagy ismernie kellett volna illetve, ha a hiba a jogosult által adott anyag hibájára vezethető vissza és a kötelezett az anyag hibájára figyelmeztette. Az irányelvet ratifikáló 2002. évi XXXVI. törvény ezekkel bővítette a felelősség alóli mentesülés körét. Ha a kötelezett sikeresen bizonyítja ezek egyikét, akkor – ahogyan korábban kifejtettem - a hibás teljesítés valamennyi jogkövetkezménye alól mentesül.<sup>49</sup>

**A hiba ismeretére** vonatkozóan két eset különíthető el azon tény alapján, hogy a szerződéskötés és a teljesítés időpontja gyakorta nem esik egybe. Az első eset az, ha a jogosult a szerződéskötés pillanatában tud a hibáról, és így gyakorlatilag a szerződés eleve hibás szolgáltatás teljesítésére irányul. A második eset pedig, ha a jogosult eredetileg hibátlan teljesítést vár el, ám annak dacára, hogy a teljesítéskor hibás dolgot kap, vagy szolgáltatást teljesítenek a részére, nem érvényesíti a hibás teljesítésből eredő igényeit, így ezzel kvázi lemond azon jogairól.

Sokkal érdekesebb jogértelmezési szempontból az „**ismernie kellett**” fordulat. Az ismernie kellett fordulat elsősorban három esetre vonatkozik, amelyek során a körülmények eltérőek. Fontos előrebecsíteni, hogy ez semmiképpen sem jelent előzetes megvizsgálási kötelezettséget, pusztán az ésszerű eljárásnak való megfelelés követelményét. Az első eset, ha megtekintett vételről van szó, ekkor a szerződéskötés és a teljesítés időpontja egybeesik. Ekkor vélelmezni kell, hogy a vevő a megtekintés során felismerte azokat a hibákat, amelyeket ésszerű és gondos eljárás mellett észlelni lehet. Itt azon nyílt hibákról van szó, amelyek bármely laikus számára könnyedén felismerhetők.

---

<sup>49</sup> Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiuma 1/2004. számú kollégiumi ajánlása a hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdéseiről.

Ilyen megítélés alá eshetne például azon eset, amikor a családi ház megvásárlásakor a vevő nem ment fel a padlásra és nem látta a tetőben lévő nyílt hibákat, majd ezt követően hibás teljesítésből fakadó igényt próbált érvényesíteni.<sup>50</sup> Ez az eset 2000-ben történt, így a bíróság megállapította a hibás teljesítést, mivel ekkor az ismernie kellett fordulat még nem volt a magyar jog része. Véleményem szerint ezt az esetet a bíróság ma már egészen máshogy ítélné meg, és a kötelezett mentesülhetne a felelősség alól. A második eset, ha használt vagy osztályos (árlaszállított) termékről van szó. Ekkor a szerződés tartalma vagy a szerződéskötés körülményei alapján okkal számíthatott volna ésszerű vevőként eljárva a dolog hibás voltára. Használt dolog vétele esetén a bírói gyakorlat hosszú ideje töretlen abban, hogy vélelem áll fenn arra nézve, hogy a jogosult a hibákat ismerte.<sup>51</sup>

Végül a kötelezett mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja a hibát a jogosult által **adott anyag hibája** okozta feltéve, ha az anyag hibás voltára a jogosultat figyelmeztette. Ezen két feltételnek együttesen kell fennállnia. Emellett érdemes megjegyezni, hogy a vállalkozási szerződésekre nézve a Ptk. korábban is tartalmazott hasonló rendelkezést.<sup>52</sup>

#### *4.4. Előremutató gondolatok*

A hibák kategóriájára nézve a dolgozatban az általam ismert és összegyűjtött csoportokat jelenítettem meg. Álláspontom szerint a hiba általános fogalma nem adható meg, így csoportjai alapján célszerű megragadni ennek vizsgálatát.

A bizonyítási teher megfordulása kapcsán, védhetőnek tartom Wellmann György indoklását arra nézve, hogy a fogyasztóbarátabb megoldást célszerű választani és a felismerésnek kell a teljesítést követő hat hónapon belül megtörténnie. Álláspontom szerint ugyanis az EK irányelv a fogyasztó hatékonyabb védelmét célozva irányozta elő a bizonyítási teher megfordulására vonatkozó szabályt, így értelmezésem szerint célszerű a rendelkezés kereteibe beleférfő legelőnyösebb megoldást elfogadni. Emellett a Szegedi Ítéltábla azon megoldását is ildomosnak tartom, hogy a bizonyítási teher megfordulása a hibás teljesítéssel összefüggő kár bizonyítására is kiterjedjen, hiszen az ezzel ellentétes megoldás értelmetlen lenne a bizonyítással állított tény meglétének vagy annak hiányának megállapítása szempontjából. Az új Ptk. tervezete ezen vitás kérdés kapcsán nem fogalmaz pontosabban a hatályosnál, így véleményem szerint a Legfelsőbb Bíróság –Wellmann György által is képviselt - (Kúria) gyakorlatát célszerű követni. További érdekesség, hogy

---

<sup>50</sup> BH 2000/543.

<sup>51</sup> A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának véleménye a hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdéseiről.

<sup>52</sup> TÖRÖK (szerk.): i. m. 632. o.

a tervezetben a bizonyítási teher megfordul fogyasztói szerződések mellett a vállalkozási szerződéseknél is.

Jónak tartom azt a megoldást, hogy a kötelezett megfelelő ellenbizonyítása a hibás teljesítés valamennyi jogkövetkezménye alóli mentesülét eredményez.

Végül az ismernie kellett fordulat Ptk.-ban való megjelenését is védhető megoldásnak tartom. Bár álláspontom szerint nehezen dönthető el, hogy meddig terjed az ésszerű eljárás követelménye és a megvizsgálási kötelezettség közötti határ, így gyakorta, hogy nehezen eldönthető bizonyítási helyzeteket teremthet ez a rendelkezés.

## 5. Egyéb jogalkalmazási kérdések a hibás teljesítés körében

A következőkben olyan jogalkalmazási kérdésekre irányítanám rá a figyelmet, amelyek jellegüknél fogva igazán egyik problémacsoportba sem voltak sorolhatóak, ám fontosnak tartottam szólni róluk a vizsgált téma körében. Két problémát kívánok, így bemutatni. A reklámban tett kijelentésért fennálló szavatossági felelősség az egyik ilyen eset, még a másik a dologban beállott értékcsökkenés viselésének kérdése.

### *5.1. A reklámban tett kijelentés, mint a hibás teljesítést megalapozó ok*

Úgy vélem rendkívül érdekes kérdés a jogalkalmazás szempontjából a reklámban tett kijelentésért való szavatossági helytállás esete. A Ptk. 2002-es reformja a teljesítés körébe beemelte a reklámban tett nyilvános kijelentésekért való felelősség szabályát. A Ptk. 277. § (2) bekezdése szerint: „A szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában rendelkeznie kell azzal a minőséggel, illetve nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos fajtájú szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a szolgáltatás természetét, valamint a kötelezettnek, a gyártónak, az importálónak vagy ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó - különösen reklámban vagy az áru címkéjén megjelenő - nyilvános kijelentését”. Ez a rendelkezés a klasszikus kötelmi jog szabályait kettő szempontból bővítette. Egyfelől szerződéses hatással ruházott fel nem szerződéses kötelezettségvállalás céljából tett kijelentést, másfelől pedig a kötelezett hátrányára tudja be más személyek közléseit is.

### **A szabályozás célja**

A szerződéskötést megelőző kijelentésekhez általában nem fűződik jogkövetkezmény különösen, mivel ekkor még csak nem is ajánlattételről van szó, hanem pusztán nyilvános kijelentésről.<sup>53</sup> A Ptk. ezen rendelkezése viszont arról rendelkezik, hogy a kötelezett, a gyártó, az importáló vagy ezek képviselője által tett nyilvános kijelentések akkor is a szerződés részévé válnak, ha az nem része az ajánlatnak vagy annak elfogadásának. Erre nézve olyan álláspont is létezik, amely szerint a közlés tartalma nem a szerződés részévé válik, hanem jogszabályon alapuló teljesítési kritérium lesz, és a feleknek erről külön meg sem kell állapodniuk. A reklámban tett kijelentésekért az eddigi versenyjogi és reklámjogi

---

<sup>53</sup> Ajánlat esetén olyan címzett jognyilatkozatról van szó, mely legalább a törvény szerint lényeges szerződéses elemeket tartalmazza. Ezzel szemben a nyilvános közlés nem tartalmazza ezen elemeket, vagy ezen elemek összességét.

jogkövetkezmények mellett szavatossági felelősség is fennáll, melynek oka a gazdasági verseny társadalmi haszna érdekében annak biztosítása, hogy a piaci szereplők a döntésüket helyes tájékoztatás alapján ésszerűen megfontolva hozhassák meg. A módosítás indoklása szerint pedig a felelősséget a törvény azért terjeszti ki a gyártóra és az importálóra, mert a termékek reklámozását sok esetben ezen személyek végzik.

### **A reklámban tett kijelentések jogkövetkezményei**

A jogkövetkezmények vizsgálata során három törvény rendelkezéseit érdemes vizsgálni. A **Polgári Törvénykönyv** a 2002-es módosítást követően a szavatossági ígérennyel egészítette ki az addigi valótlan tényállítások okán felmerülő jogkövetkezményeket. A Ptk. 210. § (3) bekezdése szerint megtámadhatja a szerződési nyilatkozatát az, aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, ha a tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette. Tehát a reklámban tett megtévesztő kijelentésekért a Ptk. szabályai szerint a megtámadhatóság lehetett az egyetlen jogkövetkezmény a 2002-es reform előtt. Ezt követően a felelősség kiterjesztésére került sor a már említett 277. § (2) bekezdésének törvénybe kerülése révén. Így a hatályos szabályok szerint a reklámban tett kijelentések megalapozhatják a hibás teljesítés tényét és így a jogosult élhet a kijavítás, kicserélés vagy az árleszállítás eszközével is. Az elállást azért nem említettem, mivel a megtámadhatóság ezen esetkörének és az elállásnak a jogkövetkezményei - amennyiben az azt megalapozó körülmények fennállnak - azonosak.

A második vizsgálatra érdemes törvény a **Versenytörvény**.<sup>54</sup> A törvény 8. § (1) bekezdése szerint: „tilos a gazdasági versenyben az üzletfeleket megtévesztetni.” A kérdés persze az, hogy milyen magatartásokat lehet megtévesztésnek tekinteni. Ezek körére nézve a törvény szintén tartalmaz egy példálózó felsorolást. Eszerint az üzletfelek megtévesztésének minősül különösen, ha:

1. az áru ára, lényeges tulajdonsága - így különösen összetétele, használata, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, valamint kezelése, továbbá az áru eredete, származási helye, beszerzési forrása vagy módja - tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állítanak, az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el, vagy az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak;

---

<sup>54</sup> 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról.

2. elhallgatják azt, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, továbbá, hogy annak felhasználása a szokásostól lényegesen eltérő feltételek megvalósítását igényli;

3. az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, az üzletfél döntését befolyásoló körülményekről - így különösen a forgalmazási módról, a fizetési feltételekről, a kapcsolódó ajándékokról, az engedményekről, a nyerési esélyről - megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak;

4. különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik.

A harmadik releváns törvény a **Reklámtörvény**,<sup>55</sup> amely 2. §-ban meghatározza a megtévesztő reklám fogalmát. Megtévesztő reklám: „minden olyan reklám, amely bármilyen módon - beleértve a megjelenítését is - megtéveszti vagy megtévesztheti azokat a személyeket, akik felé irányul, vagy akiknek a tudomására juthat, és megtévesztő jellege miatt befolyásolhatja e személyek gazdasági magatartását, vagy ebből eredően a reklámozóval azonos vagy ahhoz hasonló tevékenységet folytató más vállalkozás jogait sérti vagy sértheti.”

Fontos emellett **összegzésként** megjegyezni, hogy a Versenytörvényben és a Reklámtörvényben meghatározott esetek és jogkövetkezmények nem az egyéni sérelem orvoslására szolgálnak, hanem a verseny tisztaságát, torzulásoktól való mentességét és a közérdek védelmét hivatottak elősegíteni, tehát a fogyasztók, mint közösség gazdasági érdekeit védik és így az egyéni érdeksérelem orvoslására nem alkalmasak. Erre nézve a Ptk. rendelkezései nyújtanak kielégítő megoldást. A másik jelentős állítás, amit tennünk kell a Ptk. valamint a Versenytörvény és a reklámtörvény relációjában, hogy bizonyos reklámban tett kijelentések nem elegendőek ahhoz, hogy a versenyjogi vagy reklámjogi szankciók alkalmazására kerüljön sor, viszont elegendő lehet a szavatossági felelősség megállapításához. Ilyen például a hibás vagy a pontatlan tájékoztatás esete, ami versenyjogi sérelmet nem jelenthet,<sup>56</sup> viszont elegendő lehet szavatossági felelősség megállapításához.

### **A felelősség megállapításának elemei**

A Ptk. a már említett 277. § (2) bekezdésében meghatározza a reklámban tett kijelentésért való felelősség szabályát. „A szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában rendelkeznie kell azzal a minőséggel, illetve nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos fajtájú

<sup>55</sup> 2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól.

<sup>56</sup> 6/2004 VJ határozat.

szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a szolgáltatás természetét, valamint a kötelezettnek, a gyártónak, az importálónak vagy ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó - különösen reklámban vagy az áru címkéjén megjelenő - nyilvános kijelentését”. Ebből a fogalmazásból is világosan látszik, hogy a reklámban tett kijelentésért való felelősség megállapításához több elemet is szükséges vizsgálni.

Elsőként a **nyilvános kijelentés** fogalma, ami érdekes lehet. A Ptk. nem ad eligazítást arra nézve, hogy mi minősül nyilvános kijelentésnek. Más törvény viszont igen. Egyfelől a Fogyasztóvédelmi törvény korábbi 9.§-a szerint az áru akkor hozható fogyasztói forgalomba, ha a csomagolásán vagy másutt, de az árutól elválaszthatatlanul elhelyezett címkén jól olvashatóan, közérthetően és egyértelműen tartalmazza a fogyasztók tájékoztatásához és a hatósági ellenőrzéshez szükséges adatokat. Másfelől a Reklámtörvény szerint: „a gazdasági reklám olyan közlés, tájékoztatás, illetve megjelenítési mód, amely valamely birtokba vehető forgalomképes ingó dolog - ideértve a pénzt, az értékpapírt és a pénzügyi eszközt, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőket - (a továbbiakban együtt: termék), szolgáltatás, ingatlan, vagyoni értékű jog (a továbbiakban mindezek együtt: áru) értékesítésének vagy más módon történő igénybevételenek előmozdítására, vagy e céllal összefüggésben a vállalkozás neve, megjelölése, tevékenysége népszerűsítésére vagy áru, árujelző ismertségének növelésére irányul (a továbbiakban: reklám)”.<sup>57</sup> Ez a két fogalom véleményem szerint jól körülírja a nyilvános közlés fogalmi körébe tartozó magatartásokat.

A második elem a **nyilvános kijelentésben megjelenő konkrét tulajdonság**. Ennek két jelentős része van. Az egyik, hogy a kijelentés valamilyen tulajdonságra vonatkozzon. Számos jogszabály meghatározza, hogy az árunak vagy szolgáltatásnak milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie.<sup>58</sup> Tehát olyan speciális rendelkezésekről van szó, amelyeknek ha a dolog vagy szolgáltatás nem felel meg nem történik szerződésszerű teljesítés. A másik fontos része, hogy a kijelentés konkrét legyen. A kijelentés akkor tekinthető konkrétnek, ha alkalmas arra, hogy a szerződési ajánlat részeként, az elfogadás útján kikényszeríthető szerződéses rendelkezésnek minősüljön.<sup>59</sup>

<sup>57</sup> 2008. évi XLVIII. tv. 3. § d. pont.

<sup>58</sup> Példának okáért a Fogyasztóvédelmi törvény szerint az áru címkéjének tartalmaznia kell többek között az áru előállításához felhasznált összetevőket, alapvető műszaki jellemzőit, energiafelhasználásának ismérveit, rendeltetészerű használhatóságának vagy minőségmegőrzésének várható időtartamát.

<sup>59</sup> BACHER GUSZTÁV: A reklámban tett kijelentések és a hibás teljesítés, in *Magyar Jog* 2005/11. szám, 653. o.

A harmadik fontos elem a **jogosult által elvárható teljesítés**. Ez az ésszerűen elvárható eljárás objektív mércéjét jelenti (ez a mérce a mentesülés egyes eseteiben inkább szubjektív, de általában véve egy zsinórmérték szerinti magatartás tanúsítása az elvart). A kérdés persze az, hogy mi legyen a zsinórmérték, amely az objektív felelősség alapját képezi. A reklámban tett kijelentések esetén ez a magatartás - a védjegyek megkülönböztethetőségére és a fogyasztók megtévesztésére vonatkozó szabályokhoz hasonlóan - az átlagos fogyasztó magatartásának tanúsítása. Ezt az álláspontot erősíti számos versenyhivatali határozat.<sup>60</sup>

Az említett szabályok figyelembe vételének alapvető feltétele, hogy az említett magatartást a kötelezett, a gyártó, az importáló, vagy ezek képviselője tanúsítsa, tehát fontos a **nyilvános kijelentés forrása** is. A Ptk. meghatározása szerint gyártónak minősül az a személy is, aki a dolgon elhelyezett nevével, védjegyével vagy egyéb megkülönböztető jelzés alkalmazásával önmagát gyártóként tünteti fel. Az importáló fogalmát a Ptk. nem határozza meg. A Termékfelelősségi törvény<sup>61</sup> szerint importáló a külkereskedő, illetve a külkereskedelmi bizományi szerződés esetén a megbízó. Nehezebben megfogható a képviselő személye. Ekkor ugyanis gazdasági értelemben vett képviselőről van szó, és nem a hagyományos szervezeti vagy ügyleti képviselőről. Képviselőnek minősül a megbízott reklámszolgáltató, és az önálló kereskedelmi ügynök. Emellett képviselő lehet az, aki önállóan irányítja a reklámozást, vagy vertikális forgalmazási kötöttséget tartalmazó forgalmazási rendszerben vesz részt, így például ugyanazon forgalmazási rendszerbe tartozó bármely autókereskedő felel a közzétett tulajdonságokért.<sup>62</sup>

### **Mentesülés a szavatossági felelősség alól**

A felelősség alóli mentesülésnek három esete van. A kötelezett mentesülhet a szavatossági felelősség alól, ha bizonyítja, hogy:

1. a nyilvános kijelentést nem ismerte, és azt nem is kellett ismernie,
2. a nyilvános kijelentést a szerződéskötés időpontjáig már megfelelő módon helyesbítették,
3. a nyilvános kijelentés a jogosult szerződéskötési elhatározását nem befolyásolhatta.

---

<sup>60</sup> Vj-56/2008/46, Vj-3/2004/81.

<sup>61</sup> 1993. évi X. törvény a termékfelelősségről.

<sup>62</sup> 19/2004. (II. 13.) Korm. Rendelet a gépjármű ágazatban a vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól való mentesítéséről.

Az első esetben a felelősség alól kötelezett akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy a kijelentés nem ismerte, vagy nem kellett ismernie. Ez egyértelműen eltér az ésszerűen elvárhatóság alapvetően objektív mércéjétől, hiszen ekkor egy szubjektív tényállási elemet kell bizonyítani. Ez rendkívül nehéz, mivel megfelelő külső tények szükségesek hozzá. Ez a szabály alkalmazható mind a magyarországi, mind a külföldi piacra irányuló kijelentések esetében.

A második esetben azzal mentesülhet a felelősség alól a kötelezett, ha bizonyítja, hogy a szerződéskötés időpontjáig már megfelelő módon helyesbítette a kijelentést. Ezt maga a kötelezett is megteheti a szerződésben, ezzel előre biztosíthatja a saját mentesülését egy esetleges jövőbeni jogvita elkerülése érdekében. Ennek a másik feltétele, hogy a helyesbítés megfelelő formában történjen. A joggyakorlat szerint megfelelő a helyesbítés, ha a kötelezett külön tájékoztatja a másik felet, hogy a szolgáltatás a nyilvánosan tett kijelentés tartalmától eltér, és a jogosult ezt - a tájékoztatást követően - tudomásul vette.

A harmadik eset, ha a szerződéskötési elhatározást nem befolyásolhatta a reklámban tett kijelentés. Ennek két oka lehet. Vagy azért nem bírt befolyással, mert a jogosult felismerhette, hogy a reklámban nyilvánvalóan téves információ szerepel, vagy azért mert a szerződéskötés időpontjában a reklám még meg sem jelent.<sup>63</sup>

## *5.2. A dologban beállott értékcsökkenés viselése*

Bizonyos szavatossági jogok érvényesítése esetén az a helyzet állhat elő, hogy a jogosult egy ideig használja a szolgáltatás tárgyát, majd a hibás teljesítés okán az később visszakérül a kötelezethez. A kijavítás, kicserélés vagy az elállás esetén áll elő általában ez a helyzet. Ennek kezelése a joggyakorlat során több vitás kérdést is felvetett. Elsődlegesen, hogy ki viselje a visszaadott dologban beálló értékcsökkenést? Másodlagosan pedig, hogy követelhet-e a kötelezett valamilyen ellenszolgáltatást, ha a jogosult az elálláshoz fűződő szavatossági jogát érvényesíti?

Bizonyos értékcsökkenés az idő múlásával törvényszerűen bekövetkezik. Ezt semmilyen formában vagy módon nem lehet elkerülni. A Ptk. szabályai szerint azonban különbséget kell tenni a dolog használata kapcsán aközött, hogy rendeltetésszerű és aközött hogy rendeltetésellenes használat eredménye-e az értékcsökkenés. A rendeltetésszerű használat következtében beálló értékcsökkenést a kötelezett köteles viselni és semmilyen ellenszolgáltatást nem követelhet. A dolog használata akkor rendeltetésszerű, ha a dologot

---

<sup>63</sup> BACHER : i. m. 658. o.

az eredetileg rendelt célra, használati útmutatónak megfelelően használták, az általánosan elvárható gondosság tanúsítása mellett.<sup>64</sup> A nem rendeltetésszerű használatból fakadó értékcsökkenést a jogosult köteles megtéríteni.

A másik releváns kérdés, hogy vajon jár-e ellenérték (használati díj) a hibás termék használatáért a dolog kicserélése vagy elállás esetén. A használattal összefüggő bármilyen ellenszolgáltatásra vonatkozó igény érvényesítésére csak kivételesen kerülhet sor (pl.: jogosult jogait visszaélészerűen gyakorolja, vagy rosszhiszemű volt). A bírói gyakorlat számos problémás kérdésre nyújtott megoldást ebben a tárgykörben. A bíróság 1982-ben megállapította, hogy a használati értékkülönbség megtérítését nem követelheti a kötelezett kizárólag egy új alkatrész vagy tartozék beépítése miatt.<sup>65</sup> A kötelezett emellett nem igényelheti az értéknövelő költséget pusztán azon az alapon sem, hogy a kicserélésre került dolog beszerzési ára időközben magasabb lett.<sup>66</sup> Végül említenék egy olyan helyzetet, melynek során felmerülhet, hogy a jogosult jogalap nélkül gazdagodik, és így a kötelezett valamilyen ellenérték megtérítésére igényt formálhat. Ilyen eset állhat elő akkor, ha például a kicserélés folytán a jogosult olyan termékhez jut, ami a korábbihoz képest jelentős többletszolgáltatásokkal bír.<sup>67</sup> Itt jegyezném meg, hogy érdekes lehet azon eset is, ha mondjuk a jogosult a rendelkezésre álló határidő jelentős részének eltelte után ismeri fel a hibát és ezt követően kicserélés révén egy teljesen új termékhez jut. Jogos kérdés álláspontom szerint ekkor, hogy ez esetben lehet-e helye a kötelezetti ellenszolgáltatásra vonatkozó igénynek. Az új Ptk. tervezete ezzel kapcsolatban azt mondja, hogy amennyiben a dolog kicserélésére vagy nagyobb terjedelmű kijavítására amiatt, hogy a dolog hibája nem volt felismerhető, a kellékszavatossági határidő jelentős részének eltelte után kerül sor, a kötelezett a gazdagodás megtérítésére tarthat igényt. Ez a megoldás a szabály esetleges elfogadása utáni jogalkalmazás során érdekes lehet, mivel számos eleme erőteljesen bírósági mérlegelés függvénye. Álláspontom szerint, ezen szabály szintén teret hagyna az alternatív jogértelmezésnek például abban, hogy honnantól telt el a határidő jelentős része vagy éppen mely hibák minősülnek fel nem ismerhető hibának?

### *5.3. Előremutató gondolatok*

Álláspontom szerint a nyilvános kijelentésekért való felelősség Ptk.-ba ültetése rendkívül fontos módosítás volt a kötelmi jog modernizálása tekintetében. Ezen szabály révén a

---

<sup>64</sup> TÖRÖK (szerk.): i. m. 665. o.

<sup>65</sup> BH 1982/341.

<sup>66</sup> BH 1990/186.

<sup>67</sup> TÖRÖK (szerk.): i. m. 666. o.

fokozott felelősség a forgalmi láncban résztvevő szereplőket felelősségteljesebb magatartásra sarkallja, amely releváns a hiteltelen, valótlan és félrevezető kijelentések visszaszorítása ellen vívott küzdelemben.

Remek megoldásnak tartom, hogy a szavatossági jogok érvényesítésére is lehetőség nyílik a megtévesztő kijelentésekre hivatkozva, mivel így az egyéni sérelmek orvoslására is jogi megoldás született, szemben a versenyjog által alkalmazott közösségi szintű védelemmel.

A felelősség alóli mentesülés megoldásai szintén jók, bár bizonyos elemek nehezen megragadhatóak, az egyes fogalmak kevésbé definiálhatóak és sokszor problémásan bizonyíthatóak a tényállítások. Ettől függetlenül álláspontom szerint a reklámban tett kijelentésekért való felelősség polgári jogi szabályai kellő anyagi jogi háttérrel biztosítanak.

A dologban beállott értékcsökkenés viselése során szintén megfigyelhető volt, hogy a kötelezetti ellenérdek határait hol húzta meg a joggyakorlat. Ez a kérdés mára már kevésbé vitás, hála a felsorakoztatott precedens jelentőségű döntéseknek.

## 6. A szavatosság és a kártérítés egymáshoz való viszonya

A hibás teljesítés mindig valamilyen vagyoni érdeksérelmet okoz a jogosultnak. Ezen sérelem megnyilvánulhat magában a szolgáltatott dolognak vagy a szolgáltatásnak hibájában, tehát abban, amely a dolog értékét csökkenti. Az ilyen magában a szolgáltatás tárgyában megnyilvánuló hibát nevezhetjük tapadókárnak.<sup>68</sup> Emellett azonban meg kell jegyeznünk, hogy a hiba, tehát a tapadókár a teljesítésnek a jogosultra nézve nem az egyetlen hátrányos jogkövetkezménye. A jogosult vagyoni sérelme származhat egy olyan oksági folyamatból is, melynek a megindítója maga a szolgáltatás hibája. Ebben az esetben beszélhetünk következménykárokról. A következménykárokhoz hasonlóak, így ezek körébe sorolható a hibából fakadóan felmerült költségek és az elmaradt hasznok körét is. Az említett jogkövetkezményeknek csak egy része, magában a szolgáltatás tárgyában beállott károk megtérítése követelhető a kellékszavatosság valamely eszköze révén. A következménykárok, a felmerült költségek és az elmaradt haszonra irányuló követelés csak kártérítési úton érvényesíthető. A kártérítés és a szavatosság, tehát mint a hibás teljesítés objektív és szubjektív jogkövetkezményei nem ugyanazon sérelmi körre nézve jelenthetnek megoldást a jogosultnak. Ez az okfejtés elég egyértelművé teheti ezen intézmények elhatárolását, a valóságban azonban korántsem ilyen egyértelmű a helyzet. A következőkben a hibás teljesítés során felmerülő ezen két jogintézmény összevetését kísérelném meg, emellett kiemelve azokat a vitás kérdéseket, amelyek a jogalkalmazásban számos nehézséget jelentenek a szavatosság és a kártérítés viszonya kapcsán.

Ha a szavatosság és a kártérítés viszonyát akarjuk megismerni fontos, hogy egy biztos támpontból induljunk el, melynek megfelelő alapjául szolgálhat a szavatosság és a kártérítés elméleti összevetése. Általánosságban a következők állapíthatók meg:

1. A szavatosság jellegét tekintve a hibás teljesítés klasszikus jogintézménye, melynek a célja az lenne, hogy a fogyasztó számára a lehető legkedvezőbb alternatívát nyújtsa a szolgáltatás hibája esetén. Ezzel szemben a kártérítés mintegy átfogó jogintézményként a teljesítés hibájából fakadó valamennyi jogkövetkezmény megtérítésére kiterjedhet. Tehát a kártérítés nem csak a tapadókárra, de a következménykárra, felmerült

---

<sup>68</sup> WELLMANN GYÖRGY: A hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdései II., in *Gazdaság és Jog*, 2004/12. szám, 12. o.

költségekre és az elmaradt haszonra vonatkozó követelés érvényesítésére is alkalmas intézmény.

2. A szavatosság a hibás teljesítés objektív jogkövetkezménye, míg a kártérítés szubjektív jogkövetkezmény, így a felelősség alóli mentesülés esetei eltérőek. Hibás teljesítés esetén fennálló felelősség tekintetében a szavatosság jelent szigorúbb felelősséget<sup>69</sup> a kötelezett számára, így az a jogosultnak kedvezőbb helyzetet teremt.

3. A szavatosság elsősorban a hiba természetbeli orvoslását szolgálja, erre utal az a jogalkotói szándék, amely a Ptk. 2002. évi XXXVI. törvénnyel való módosításában került kifejezésre. Ilyen következtetés vonható le ugyanis abból, hogy a szavatossági jogok új kétlépcsős rendszerében természetbeli orvoslást célzó eszközöknek (kijavítás, kicserélés) van prioritása. Ezzel szemben a kártérítés elsősorban a sérelmes jogkövetkezmények vagyoni orvoslására alkalmas, és csak ritkábban kerül sor nem vagyoni kártérítésre.

4. A szavatosság esetén a kötelezett a szerződésszegő, míg kártérítés során a kötelezett a károkozó. Szavatosság esetén a hiba teljesítéskori meglétét a jogosultnak kell bizonyítani, fogyasztói szerződés esetén viszont bizonyítási vélelem áll fenn arra nézve, hogy a hiba a teljesítéskor is megvolt. Kártérítés során a károkozó a felróhatóság hiányát bizonyíthatja.

5. A kártérítés igényérvényesítési határideje az általános öt éves elévülési határidő. Jogvesztő határideje pedig nincs, míg szavatosság esetén az elévülési és jogvesztő határidők bonyolult kombinációja figyelhető meg.

Véleményem szerint ezen elméleti elhatárolás mentén érdemes kiindulni a szavatosság és a kártérítés viszonyának vizsgálata során.

#### *6.1. A kártérítésnek, mint a hibás teljesítés szubjektív jogkövetkezményének anyagi jogi szabályai*

A kártérítés a hibás teljesítés szubjektív jogkövetkezménye. A szavatosság mellett megjelenő jogkövetkezmény. A jogosult a hibás teljesítésből eredő kára megtérítését akkor követelheti, ha bizonyította a hibás teljesítés tényét és az ezzel okozati összefüggésben keletkező kárát.<sup>70</sup> A jogosult a hibás teljesítésből eredő kártérítésként mind a vagyoni mind a nem vagyoni kár megtérítésére igényt tarthat. A vagyoni kártérítésen belül a jogosult vagyonában beállt értékcsökkenés, az indokolt kiadás és az elmaradt haszon is a kártérítés

<sup>69</sup> Szavatosság esetében a felelősség kifejezés nem a legáltalánosabb, mivel a kötelezett helytállási kötelezettsége akkor is beáll, ha a hibás teljesítésben nem volt vétke, és így rá nézve a hibás teljesítés ténye nem felróható.

<sup>70</sup> BH 1994/608.

tárgyát képezheti. Indokolt kiadás esetét képezheti például azon eset, amikor a hibás teljesítés következményeinek kiküszöböléséhez szükséges időtartam alatt infláció következik be, mellyel nem várt áremelkedés jár.<sup>71</sup>

A teljesítés kapcsán mind a **kártérítés** mind a **szavatossági jogok** érvényesíthetők. Ezen kétféle igény **egymáshoz való viszonya** több összefüggésben is megjelenhet. Alapvetően mindkét igény előterjeszthető egy időben. A jogosult valamelyik szavatossági jogának kérése mellett igényelhet kártérítést is. Lehetőség van arra is, hogy a jogosult miután egy perben érvényesítette valamelyik szavatossági jogát, egy másik perben kártérítési igényét is kifejezze. Ilyenkor persze a jogosulti követelés csak a szavatossági kötelezettség teljesítése után még fennálló kárra irányulhat. Harmadszor a kártérítési igény előterjeszthető a szavatossági jog jogvesztő határideje után is, de az általános elévülési időn belül (öt év). Kártérítés jogcímén ilyenkor nemcsak a szavatossági igényen felüli „többletkár” megtérítése igényelhető, hanem figyelembe vehető az a kár is, amely a jogosultat a hibás teljesítésből kifolyóan érte.<sup>72</sup> Fontos azonban megjegyezni, hogy ha ezen esetben a hibás teljesítésből származó szavatossági igény előterjesztésének semmilyen akadálya sem volt, a késedelmes jogérvényesítésből származó kárért a kötelezett nem felel.

#### *A kártérítési igény érvényesítésének határideje*

A **kártérítési igény érvényesítésének határideje** a Ptk. 310. szakaszában meghatározott az esedékességtől számított öt évre tehető. Tehát a jogvesztő határidőt követően a jogosult még két évig érvényesíthet bizonyos követelési igényeket. Bűncselekménnyel okozott kár esetén a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.<sup>73</sup> A hibás teljesítésen alapuló kártérítési követelés érvényesítésének nem előfeltétele, hogy a jogosult a minőségi hibát a szavatossági jogok érvényesítésére előírt határidőn belül bejelentse.<sup>74</sup>

---

<sup>71</sup>GELLÉRT (szerk.): i. m. 670. o.

<sup>72</sup>Uo. 668. o.

<sup>73</sup>Ptk. 360. § (4) bek.

<sup>74</sup>BH 1985/196.

## 6.2. A szavatosság és a kártérítés a joggyakorlatban

A szavatosság és a kártérítés elvi viszonya a Ptk. történeti értelmezése útján részben felderíthető. Az 1977-es módosítást megelőzően a törvény szerint: „a hibás teljesítés esetén a jogosult a kárának megtérítését is követelheti”. A jelenleg hatályos szabályozáshoz képest a lényeges különbséget az jelentette, hogy a jogosult a kártérítést a szavatossági jogok érvényesítési határidején túl csak akkor követelhetett, ha bizonyította, hogy a kötelezett a teljesítés során, csalárd módon járt el.<sup>75</sup> Ezen értelmezés tehát arra törekszik, hogy a kártérítés jogcímén a jogosult csak azon kár megtérítését követelhesse, amely a szavatossági igényérvényesítés során nem térülhet meg.

1977-ben a Ptk. módosításáról szóló 1977. évi IV. törvény a kártérítésről szóló rendelkezést módosította. A törvényhez fűzött miniszteri indoklás ad eligazítást a módosítás céljáról: „A hibás teljesítésből eredő kár megtérítésére irányuló igény érvényesítési határidejét a javaslat nem korlátozza.” Ez az indoklás tehát a kártérítési határidő addigi kötöttségeinek eltörlését célozta. Ugyanezen miniszteri indoklás azt is rögzíti, hogy „A 307. § szerint a jogosult a szavatossági igények érvényesítése mellett a hibás teljesítésből eredő kárának megtérítését is követelheti”.<sup>76</sup>

### Lehetséges-e kártérítés szavatossági határidőkön túl?

A hatályos Ptk. 310. szakasza a következőképp rendelkezik a szavatosság és a kártérítés viszonyáról: „a szavatossági jogainak érvényesítésén kívül a jogosult a hibás teljesítésből eredő kárának megtérítését is követelheti a kártérítés szabályai szerint”. Tehát a hatályos törvényszöveg nyelvi értelmezéséből nem következik az, hogy a kártérítést a szavatosságtól függetlenül lehetne gyakorolni, ám az sem, hogy a szavatosság korlátozná a kártérítési úton való igényérvényesítés körét. Ezen rendelkezés kapcsán a joggyakorlatot jelentősen megosztja az a kérdés, hogy **vajon a jogosult a szavatossági határidők lejárta után érvényesíthet-e olyan igényt kártérítési úton, amelyre mód nyílt volna szavatossági jog alapján is?** Ennek az adta a gyakorlati alapját, hogy a kártérítésre az általános öt éves elévülési határidő vonatkozik,<sup>77</sup> ami hosszabb, mint a szavatossági jogok érvényesítésére vonatkozó határidők.

<sup>75</sup> KEMENES: i. m. (2001/1. szám) 21. o.

<sup>76</sup> KEMENES ISTVÁN: Szavatosság és (vagy) kártérítés a szolgáltatás hibája miatt, in *Magyar Jog*, 1984/1. szám, 52. o.

<sup>77</sup> BH 1996/87.

Ezen többértű értelmezésnek teret hagyó rendelkezés okán a magyar joggyakorlat két úton indult el. Az egyik a szavatosságot és a kártérítést egybemosó méltányossági gyakorlat, melynek a lényege, hogy a kártérítési igény és a szavatossági igény egymástól függetlenül érvényesíthetőek. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a szavatossági határidők letelte, nem gyakorolt hatást arra vonatkozóan, hogy a jogosult az igényét kártérítési úton érvényesíteni kívánta-e. Továbbá ezen gyakorlat alapján kártérítés jogcímén a jogosult nemcsak a következménykárokat, a felmerült költséget, vagy elmaradt hasznot követelheti kártérítés útján, hanem azon kár megtérítését is, amely a szolgáltatás hibájából érte. Ennek az sem lehet akadálya, hogy a kártérítési követelés olyan igény érvényesítésére irányul, amelynek például van klasszikusan szavatossági megfelelője pl.: kijavítási költségek megtérítését követeli kártérítési úton a jogosult, holott erre ott lenne a kijavítás, mint szavatossági eszköz. Ezt erősíti az 1986-ban hozott bírósági határozat is, miszerint: „kártérítés címén a jogosult nem csak az elévült szavatossági igényen felüli többletkár megtérítését követelheti, hanem annak a kárnak a megtérítését is, amely a jogosultat a hibás teljesítés folytán amiatt érte, hogy maga a szolgáltatás hibás volt”.<sup>78</sup> Ezt a gyakorlatot erősítette volna az I. számú PGED is, ám a tervezetben szereplő álláspont, amely még ennek a talaján állt, az eltérő ítélkezési gyakorlat miatt nem került be a döntés végleges verziójába, így a vitás kérdést az I. számú PGED sem dönthette el.

A joggyakorlat másik része a gyakorlatilag a szavatosságot helyettesítő kártérítés gyakorlatát nem fogadta el. Ezen álláspontot a GK 41. számú állásfoglalása fogalmazza meg a legjobban miszerint: „A jogosult a szolgáltatott dologban bekövetkezett kár orvoslása érdekében szabadon választhat a kártérítési és a szavatossági jogai között.” Viszont, ha a jogosult kártérítés jogcímén a kellékszavatosság körébe eső igényt akar érvényesíteni, a kártérítés módjának meghatározása során figyelemmel kell lenni arra, hogy az ne legyen lényegesen hátrányosabb a kötelezettre, annál mintha szavatossági jogot érvényesítettek volna.<sup>79</sup> Ezen gyakorlat szerint a jogosult csak akkor érvényesítheti szavatossági határidőn túl a tapadókárra vonatkozó igényét kártérítési úton, ha bizonyította, hogy alapos oka volt annak, hogy a szavatossági igényérvényesítési időn belül a követelését nem érvényesítette.<sup>80</sup> A két szálon futó joggyakorlat máig fennmaradt, így ezen kérdésben egyelőre teljesen egységes megoldásról nem tudunk beszélni. Véleményem szerint a döntés erről a kérdéstről megkerülhetetlenül a jogalkotótól várható, a gyakorlat

---

<sup>78</sup> BH 1986/60.

<sup>79</sup> GK 41. számú állásfoglalás

<sup>80</sup> KEMENES: i. m. (2001/1. szám) 22. o.

ugyanis nem képes feloldani az ebből eredő zavart, egységesítésre viszont véleményem szerint szükség van.

### **Jogszerű-e az ismételt igényérvényesítés kártérítési alapon**

A második problémás eset szintén a Ptk. nem egyértelmű fogalmazásából fakadt. Több esetben előfordult ugyanis, **hogy a jogosult szavatosság jogcímén előterjesztett igényét a bíróság jogerősen elutasította, majd ugyanazt az igényt másik perben a jogosult kártérítés címén próbálta érvényesíteni.** Ezt a problémát egy bírósági határozat kapcsán született gazdasági döntés orvosolta, amikor rögzítette: „az anyagi jogerő szempontjából akkor is fennáll az érvényesített jog azonossága, ha a korábbi perben szavatossági igény tárgyában döntött a bíróság”.<sup>81</sup> Ezzel tehát a gyakorlat megoldást talált a jogcímen való „trükközés” problémájára. Ez a döntés persze, nem zárja ki azt, hogy a szavatossági igényen felüli többletkárt a jogosult külön kártérítési perben érvényesítse. Ilyenkor persze ezen jogosulti követelés csak a szavatossági kötelezettség teljesítése után még fennálló kár megtérítésére irányulhat. Itt elsősorban azon esetre célszerű gondolni, amikor szavatossági követelés a jogosult elállásához vezetett, és a vételárat így visszakapta, ám ugyanazon áru piaci ára immáron magasabb, így ezen árkülönbözet kifizetésére kártérítés jogcímén igényt tarthat.<sup>82</sup>

### **Átfedések a kártérítés és a szavatosság között**

A harmadik nehézséget **a kártérítés és a szavatosság közötti átfedések** jelentik. A hibás teljesítés vonatkozásában egyértelmű, hogy a szavatosságot és a kártérítést el kell választani egymástól, azonban nem lehetett a gyakorlatban az elválasztást odáig elvinni, hogy azonos tartalmú igényt egyáltalán ne lehessen kártérítési jogcím alatt érvényesíteni.<sup>83</sup> Az intézmények közötti átfedésnek **két fő esetköre** van.<sup>84</sup> Az egyik a kijavítás helyett, a kijavítási költség megtérítésére irányuló követelés esetköre.

Az **első esetkörre** vonatkozóan megállapíthatjuk, hogy vannak olyan piaci területek, ahol a természetbeli orvoslás helyett a pénzbeli orvoslásra van lényegesen nagyobb igény (használt gépjárművek piaca, ingatlanpiac). Erre a kártérítés egyértelműen alkalmasabb jogintézmény. Ebben az esetben tehát a gyakorlat is afelé haladt, hogy a tapadókárra nézve

---

<sup>81</sup> BH 1984/371.

<sup>82</sup> BH 1995/724.

<sup>83</sup> BH 1995/638.

<sup>84</sup> WELLMANN GYÖRGY: i.m. (2004/12. szám) 13. o.

is biztosítani kell a kártérítési utat. Nem lenne célszerű ugyanis a jogosultat arra kényszeríteni, hogy az egyszer más hibás szolgáltatást nyújtó kötelezettrel szemben a kijavítást erőltesse, hiszen a kötelezettbe vetett bizalma vélhetően megrendült, így logikusnak mondható, hogy a jogosult inkább kártérítési úton a kijavítási költségeinek megtérítését követeli. A jogosultnak emellett lehetőséget kell adni arra, hogy a kijavítás előzetesen várható költségeit akkor is követelhesse, ha a kijavítás még nem történt meg.<sup>85</sup>

A **másik esetkör** az árleszállítással azonos mértékű értékcsökkenésre irányuló követelés. Az értékcsökkenés tehát kártérítési úton is érvényesíthető. Ennek az okai a következők. Bár a szavatosság esetén a felelősség szigorúbb és a kötelezett nehezebben tudja kimenteni magát, a 2002-es Ptk. módosítás<sup>86</sup> óta az árleszállítás csak a kijavítás vagy kicserélés hiányában alkalmazható szavatossági jog. Így tehát, ha a jogosult árleszállítással kíván élni, célszerűbb kártérítési úton érvényesítenie ezen igényét, mivel ezt a szavatossági határidőn belül megteheti, így annak dacára is előnyösebb helyzetbe kerülhet, hogy a kártérítés esetén a felelősség alóli kimentés elviekben már azáltal megvalósulhat, hogy a károkozó bizonyítja úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Az előnyösebb voltának az egyik legfőbb oka, hogy a gyakorlatban a hibás teljesítés során felmerülő kártérítési felelősség is egyre inkább objektívizálódik, így az anyagi jog által deklarált a vevőre nézve hátrányosabb jellege, jelentősen csökkent a szavatossági helytálláshoz képest.

Ezen megoldást erősíti, a Szegedi Ítélőtábla ajánlása szerint a szavatossági jogokkal azonos tartalmú természetbeli kártérítési igényt a jogosult nem érvényesíthet, pénzbeli igény érvényesítésére viszont fenntartja ezt a lehetőséget.<sup>87</sup>

### **A felelősség kérdése a szavatosság és a kártérítés viszonylatában**

Az előbbiekben már volt néhány utalás a szavatosság és a kártérítésre vonatkozó felelősség közötti különbségtétel problematikájára. Ennek a problémakörnek a legfőbb kérdése, hogy **hogyan alakul a kimentés szavatosság és a kártérítés esetén, melyik a szigorúbb felelősségi forma és mennyivel szigorúbb?**

Szavatosság esetén a felelősség objektív, tehát a kötelezett csak, akkor mentesül a felelősség alól, ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy azt

---

<sup>85</sup> GK 47. számú állásfoglalás.

<sup>86</sup> 2002. évi XXXVI. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény, valamint egyes törvények fogyasztóvédelemmel összefüggő jogharmonizációs célú módosításáról.

<sup>87</sup> Szegedi Ítélőtábla Polgári Kollégiuma 2/2004. számú kollégiumi ajánlása: a hibás teljesítés miatt a szavatosság és a kártérítés egyes jogértelmezési kérdéseiről.

ismernie kellett. Emellett mentesül a kötelezett a szavatossági felelősség alól akkor is, ha a hiba a jogosult által adott anyag hibájára vezethető vissza, feltéve, hogy az anyag alkalmatlanságára a jogosultat figyelmeztette.<sup>88</sup> A szavatossági felelősség alóli mentesülés kérdésével részletesebben foglalkoztam a szavatossági bizonyítási kérdésekkel kapcsolatos fejezetnél, így itt kifejezetten a szavatossági és a kártérítési felelősség elhatárolására koncentrálnék. A szavatosság esetén az elhatároló elem tehát, hogy a jogosult a teljesítés pillanatában ismerte-e a hibát, vagy kellett-e volna ismernie azt. Erre vonatkozóan ismételtlen említeném azt az esetet, ahol a vevők érvényesíteni tudták a szavatossági igényüket azzal, hogy amikor megtekintették az általuk vásárolt családi házat a padláson lévő nyílt hibákat nem vették észre, az eladó pedig elhallgatta azokat.<sup>89</sup> Ez a döntés 2000-ben született, tehát azelőtt, hogy az „ismernie kellett” fordulat bekerült volna a Ptk.-ba. Ezen esettel kapcsolatban egyetértek Wellmann György azon álláspontjával,<sup>90</sup> miszerint a 2002-es módosításokat követően a bíróság valószínűleg, már másként ítélte volna, és az eladó kimenthette volna magát a felelősség alól.

A kártérítési felelősség megítélése sem egyszerűbb a jogalkalmazás tükrében. Az anyagi jog szerint a kártérítés alól a károkozó mentesülhet, ha a felróhatósága hiányát bizonyítja, tehát kimenti magát azzal, hogy bizonyítja úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.<sup>91</sup> Viszont, a hibás teljesítés esetén nyilvánvaló, hogy az adott helyzetben általában elvárható az lenne, ha a kötelezett hibátlanul teljesített volna, így jelen esetben ez a kimentési szabály nem alkalmazható az általános értelmezése szerint. A gyakorlatban a felelősség az objektív felé halad inkább, mivel a gyakorlat alapján a mentesülésnek csak akkor van helye, ha a kár bekövetkezte a károkozó üzemkören kívül eső, előre nem látható, elháríthatatlan okból fakadt. Ezt támasztja alá az az eset is, amikor az eladó kínai kel palántát adott el nagytételben egy vevő részére, a növények azonban tönkrementek és a piacon való értékesíthetőségük ezzel meghiúsult.<sup>92</sup> A szakértői bizonyítás azt állapította meg, hogy az eladó a palánták nevelése során mindent megtett, ami szakmailag és emberileg megtehető volt, így a bekövetkezett kár oka kizárólag a váratlan és rendkívüli hideghatás volt. Ebben az esetben a bíróság csak szavatossági helytállásra kötelezte az eladót, az elmaradt haszonra és a felmerült költségek értékét nem kellett megtérítenie.

---

<sup>88</sup> Ptk. 305/A. § (1) bek.

<sup>89</sup> BH 2000/12/543.

<sup>90</sup> WELLMANN: i. m. (2004/11. szám) 10. o.

<sup>91</sup> Ptk. 339. § (1) bek.

<sup>92</sup> KEMENES: i. m. (2001.) 15. o.

### 6.3. Előremutató gondolatok

Véleményem szerint az ezen két jogintézmény alkalmazása körül felmerülő problémákra végleges megoldást csak a jogalkotó nyújthat. A jogalkalmazás során felmerült egyes nehézségeket sikerült a gyakorlatnak orvosolnia, ám a végleges döntés vélhetően az új Ptk.-ra marad.

Álláspontom szerint érdemes elgondolkodni azon, hogy a szavatosság - mint a kártérítéshez képest speciális jogintézmény – primátussal bírjon a hibás teljesítésre vonatkozó jogkövetkezmények egyes eseteiben. Itt elsősorban arra gondolok, hogy a szavatosság és a kártérítés konkurálásából fakadó vitákat feloldhatná egy olyan megoldás, amely funkcionálisan tenne különbséget a hibás teljesítés e két jogkövetkezménye között. A kellékszavatosság a tapadókárra, tehát magában a szolgáltatásban bekövetkezett hibára vonatkozhatna, míg a kártérítés kizárólag a következménykárokra, felmerült költségekre vagy elmaradt hasznokra. Ez a megoldás habár áthidalná a két intézmény közötti zavart, ám újabb kérdést vetne fel azon pontokon, ahol átfedés van a kártérítés és a szavatosság között a piaci igények okán. Így talán jobb megoldás lenne, ha az igény szavatossági és kártérítési úton való érvényesítését nem korlátozná a jogalkotó, viszont ezzel párhuzamosan a szavatossági és a kártérítési igényérvényesítési határidőket azonos időtartamban lenne célszerű meghatározni.

Ha ilyen jellegű megoldásban gondolkodunk, akkor célszerű lenne a fogyasztók számára ténylegesen is előnyösebbé tenni a szavatosság intézményét a kártérítéssel szemben. Az objektív helytállási kötelezettség biztosítja a szükséges mértékű, szigorú kötelezeti felelősséget, ám az átláthatatlan és merev határidők jelentősen megnehezítik a jogosultak joggyakorlását, és így sokszor a könnyebb utat választva fordulnak a kártérítés átláthatóbb megoldásai felé. Ha tehát a határidők átláthatóbbá válnának, véleményem szerint a szavatosság elsődlegessége tartható megoldás lehetne anélkül is, hogy a kártérítést a jogalkotó bárhogyan is korlátozná. Az új Ptk. tervezete szintén a szavatosság primátusát hangsúlyozza azzal, hogy korlátozza a kártérítési igényérvényesítését olyan esetekre, amikor a szavatossági igényérvényesítés nem lehetséges.<sup>93</sup> A másik fontos változtatás, hogy a tervezetben a kártérítés igény elévülési ideje megegyezik a kellékszavatossági jogok érvényesítésére nyitva álló határidővel, ezt remek szabálynak tartom, ugyanis a dolgozatban magam is ennek a megoldásnak a pártját fogtam.

---

<sup>93</sup> Akkor lehetséges a károk megtérítésének követelése a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett tárgyak esetén, ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye, vagy a kötelezett nem vállalta, vagy ezen kötelezettségének nem tud eleget tenni, vagy a jogosult kijavításhoz illetve kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt.

Emellett kiemelném a kártérítésért való felelősség körét is. Úgy vélem, hogy a joggyakorlat helyesen szigorúbb felelősséget támaszt a károkozóval szemben hibás teljesítés során, mint amit a Ptk. rendel, azt viszont fontosnak tartom, hogy ezt anyagi jogi alapokra helyezze a jogalkotó. Emellett a kártérítési felelősség körében érdemes lenne véleményem szerint a közreműködőért való felelősséget is bevenni a szabályozásba, így a károkozó akkor is felelne, ha a szolgáltatás hibája nem az ő, hanem a mögötte álló szerződési láncolat valamelyik résztvevőjének az érdekkörében keletkezett volna. Ezt a rendelkezést azért tartanám fontosnak, mivel az ezzel kapcsolatos kimentés kérdése is erősen vitatott, és igazságtalan a jogosultra nézve. A kártérítés tehát jó, hogy a vélhetően új Ptk.-ban az objektivizált szubjektív felelősség talajáról az objektív felé mozdul.<sup>94</sup> Az új Ptk. tervezete egyértelműen ezt fogalmazza meg azzal a szabályával, miszerint „A kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a hibás teljesítésből eredő kárát kivéve, ha a hibás teljesítést kimenti.”, ez a szabály egyértelműen az objektív felelősségre utal.

---

<sup>94</sup> Érdekes kérdés viszont az orvosi megbízási szerződések köre, ahol a Ptk. jelenlegi szubjektív mércéje véleményem szerint indokoltabbnak tűnik a hibás teljesítés megítélése során.

## 7. Záró gondolatok

A dolgozatom célja az volt, hogy olyan problémákat mutassak be, amelyek a hibás teljesítés kapcsán komoly vitákat szültek. Az írás során számos bírósági határozatot dolgoztam fel, amely során egyértelművé vált számomra, hogy a jelenlegi anyagi jogi szabályozás sokszor esetlen, logikátlan és gyakorta többféle értelmezésre adhat okot, ami a jogalkalmazás szempontjából nem szerencsés. A fejezetek végén előremutató gondolatok címen írtam le a saját álláspontomat a vitára okot adó rendelkezések tekintetében, és ezzel próbáltam, *de lege ferenda* javaslatokat tenni az eljövendő szabályozásra nézve. Véleményem szerint a hibás teljesítésre vonatkozó jogértelmezési nehézségeket egy új koherens szabályozás feloldhatja, ami mellőzi a jelenlegi törvényben vitára okot adó sokszor logikátlan és körülményes megoldásokat.

A jövőben szeretném kiterjeszteni a kutatásomat a hibás teljesítés azon jogkövetkezményeire is, amelyek ezen dolgozat kereteibe nem fértek bele, így különösen a jótállás, és a termékfelelősség szabályaira és ezek gyakorlati nehézségeire. Emellett érdekesnek tartom a technikai fejlődés és a modernizáció okán megjelent új, szabályozatlan vagy kevésbé szabályozott területek vizsgálatát is, így például a szoftverhibák eseteit. Vizsgálatra érdemesek lehetnek továbbá a fogyasztóvédelemre vonatkozó szabályok fejlődésének jövőbeli irányai, amelyek egyértelműen kiolvashatóak az Országgyűlés nem túl régen megalakult állandó Fogyasztóvédelmi Bizottsága elnökének kérdéseire és interpellációira adott nemzetgazdasági miniszteri válaszok alapján.

Álláspontom szerint a dolgozat hasznos áttekintést és elemzést nyújthat a hétköznapi élet szempontjából mindig aktuális és releváns kérdésekre, a hibás teljesítés szabályainak útvesszőiben való eligazodáshoz.

## Felhasznált irodalom

- [1.] BACHER GUSZTÁV: A reklámban tett kijelentések és a hibás teljesítés, in *Magyar Jog*, 2005/11. szám, 650-662. o.
- [2.] BAUER MIKLÓS: A polgári jogi helytállás formái Felelősség és kártérítés, in *Jogtudományi Közlöny*, 1988/4. szám, 195-203. o.
- [3.] BENEDEK FERENC: *Római magánjog. Dologi és Kötelmi jog*, 1995, Pécs, Reprint Kiadó.
- [4.] BÍRÓ GYÖRGY: *Magyar Polgári Jog. Kötelmi Jog*, 2006, Miskolc, Novotni Kiadó.
- [5.] GELLÉRT GYÖRGY (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*, 2004, Budapest, KJK-Kerszöv.
- [6.] KEMENES ISTVÁN: Szavatosság és (vagy) kártérítés a szolgáltatás hibája miatt, in *Magyar Jog*, 1984/1. szám, 50-57. o.
- [7.] KEMENES ISTVÁN: A gazdasági szerződések követelményei és az új Ptk., in *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2001/1. szám, 9-31. o.
- [8.] LENKOVICS BARNABÁS: Szerződési szabadság - alkotmányos nézőpontból, in *Liber Amicorum. Studia Gy. Boytha Dedicata*, 2004, Budapest, ELTE ÁJK PJ. TSZK, 247-254. o.
- [9.] LUSZCZ VIKTOR: A szavatosság egy módosított EK-irányelvtervezet tükrében, in *Gazdaság és Jog*, 1999/5. szám, 15-18. o.
- [10.] PATASSY BENEDEK: Az elévülési és a jogvesztő határidők utáni igényérvényesítési lehetőségek hibás teljesítés esetén, in *Magyar jog*, 1998/10. szám, 603-609. o.
- [11.] SIKLÓSI IVÁN: Adalékok a jogügylet, valamint a szerződés fogalmához és történetéhez, in *Állam és jogtudomány*, 2008/1. szám, 71-97. o.
- [12.] TÖRÖK GÁBOR (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*, 2010, Budapest, Magyar Hivatalos Közlönykiadó.
- [13.] WELLMANN GYÖRGY: A hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdései I., in *Gazdaság és Jog*, 2004/11. szám, 10-14. o.
- [14.] WELLMANN GYÖRGY: A hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdései II., in *Gazdaság és Jog*, 2004/12. szám, 12-16. o.

## **Felhasznált jogforrások**

- [1.] 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
- [2.] 1993. évi X. törvény a termékfelelősségről.
- [3.] 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról.
- [4.] 2002. évi XXXVI. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény, valamint egyes törvények fogyasztóvédelemmel összefüggő jogharmonizációs célú módosításáról.
- [5.] 2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól.
- [6.] 49/2003 (VII.30.) GKM rendelet a fogyasztói szerződés keretében érvényesített szavatossági és jótállási igények intézéséről.
- [7.] 19/2004. (II. 13.) Korm. Rendelet a gépjármű ágazatban a vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól való mentesítéséről.
- [8.] 1999/44/EK irányelv.
- [9.] I. számú Polgári Gazdasági Elvi Döntés.
- [10.] GK 2. számú állásfoglalás.
- [11.] GK 41. számú állásfoglalás.
- [12.] GK 47. számú állásfoglalás.
- [13.] Szegedi Ítéltábla 1/2004. számú Kollégiumi Ajánlása: A hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdéseiről.
- [14.] Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiuma 2/2004. számú kollégiumi ajánlása: a hibás teljesítés miatt a szavatosság és a kártérítés egyes jogértelmezési kérdéseiről.

## **Bírószági Határozatok**

- |                   |                    |
|-------------------|--------------------|
| [1.] BH 1980/26.  | [8.] BH 1990/186.  |
| [2.] BH 1982/341. | [9.] BH 1994/608.  |
| [3.] BH 1984/371. | [10.] BH 1995/92.  |
| [4.] BH 1985/196. | [11.] BH 1995/212. |
| [5.] BH 1986/60.  | [12.] BH 1995/638. |
| [6.] BH 1988/40.  | [13.] BH 1995/724. |
| [7.] BH 1989/235. | [14.] BH 1996/87.  |

[15.] BH 1996/253.

[16.] BH 1998/532.

[17.] BH 1999/302.

[18.] BH 1999/500.

[19.] BH 2000/543.

[20.] BH 2004/182.

[21.] BH 2005/724.

[22.] 6/2004 VJ határozat.

[23.] Vj-56/2008/46.

[24.] Vj-3/2004/81.